

Makroekonomska analiza odabranih afričkih zemalja

Severinski, Kristina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:468340>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
POSLOVNO UPRAVLJANJE

Kristina Severinski

**MAKROEKONOMSKA ANALIZA
ODABRANIH AFIČKIH ZEMALJA**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, svibanj 2016.

Kristina Severinski

**MAKROEKONOMSKA ANALIZA
ODABRANIH AFRIČKIH ZEMALJA**

Završni rad

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
POSLOVNO UPRAVLJANJE

Kolegij: Makroekonomija

Mentor: Dr.sc. Branko Wasserbauer, prof.v.š.

Komentor: mr.sc. Ivana Varičak, viši predavač

Matični broj studenta: 0619412033

Karlovac, svibanj 2016.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svome suprugu što mi je sve ove godine pružao veliku podršku i vjerovao u moju sposobnost i upornost.

Ivice da nije bilo tvoje vjere u mene i tvoje podrške, ja nebih uspjela.

Zahvaljujem mentoru, prof.dr.sc. Branku Wasserbaueru i komentorici mr.sc. Ivani Varičak na podršci, sugestijama, prenesenom znanju, strpljenju i vremenu koje su mi posvetili.

SAŽETAK

Afrika je najsiromašniji svjetski kontinent. Mnoge afričke zemlje zastupljene su na posljednjim mjestima po bogatstvu i ekonomskom rastu u svijetu. Opća značajka afričkog gospodarstva je slaba razvijenost. Odabrane zemlje, Nigerija, Alžir, Kamerun i Južnoafrička republika bogate su prirodnim resursima te su jedne od razvijenijih država afričkog kontinenta.

Makroekonomski pokazatelji govore da je gospodarstvo ovih zemalja slabo razvijeno te da, zbog prirodnih resursa, postoji golemi potencijal za gospodarski rast i razvoj. U promatranom razdoblju (2007. – 2014.) zabilježen je porast BDP-a, ali je zabilježen i pad BDP-a tijekom svjetske gospodarske krize. Stopa inflacije u svim promatranim zemljama je niska. Najnižu inflaciju ima Kamerun, a najvišu Alžir. Zaposlenost je mala iz razloga što je afričko stanovništvo vrlo mlado te je visok postotak stanovništva mlađe od 15 godina. Samo Južnoafrička republika ima veći uvoz od izvoza, a preostale promatrane države više izvoze nego li uvoze.

Zaključno se može reći da makroekonomski pokazatelji govore u prilog slaboj razvijenosti promatranih zemalja kao i ukupnog gospodarstva Afrike kao kontinenta.

Ključne riječi: Afrika, Nigerija, Kamerun, Južnoafrička republika, BDP, inflacija, zaposlenost, uvoz, izvoz.

ABSTRACT

Africa is the poorest continent of the world. Many African countries are represented at the last places the wealth and economic growth in the world. The general feature of the African economy is poorly developed. The selected country, Nigeria, Algeria, Cameroon and South Africa are rich in natural resources and is one of the more developed countries of the African continent. Macroeconomic indicators show that the economy of these countries is underdeveloped and that, because of natural resources, there is huge potential for economic growth and development. In the observed period (2007th-2014th) saw an increase in GDP, but also recorded a drop of GDP during the global economic krize. Stopa inflation in all countries is low. The lowest inflation Cameroon, and the highest in Algeria. Employment is small because the African population is very young and has a high percentage of the population under 15 years old. Only South Africa has a higher imports than exports, and the rest of the observed country exported more than it imported. It can be concluded that macroeconomic indicators suggest a weak development of the surveyed countries as well as the overall economy of Africa as a continent.

Key words: Africa, Nigeria, Cameroon, South Africa, GDP inflavija, employment, imports and exports.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. TEMELJNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI	2
2.1. Bruto domaći proizvod.....	2
2.2. Bruto domaći proizvod po stanovniku.....	2
2.3. Inflacija.....	2
2.4. Nezaposlenost.....	3
2.5. Međunarodna razmjena.....	3
2.6. Javni dug.....	3
3. AFRIKA – GEOGRAFSKA I GOSPODARSKA OBILJEŽJA	4
3.1. Geografska i demografska obilježja.....	5
3.2. Gospodarstvo Afrike.....	9
4. NIGERIJA – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE	12
4.1. Zemljopisna i demografska obilježja.....	13
4.2. Gospodarstvo Nigerije.....	13
4.3. Temeljni makroekonomski pokazatelji.....	14
4.3.1. Bruto domaći proizvod Nigerije.....	15
4.3.2. Inflacija u Nigeriji.....	16
4.3.3. Zaposlenost i radna snaga.....	17
4.3.4. Međunarodna razmjena.....	19
4.3.5. Javni dug Nigerije.....	21
5. ALŽIR – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE	23
5.1. Zemljopisna i demografska obilježja.....	24
5.2. Gospodarstvo Alžira.....	24
5.3. Temeljni makroekonomski pokazatelji.....	25
5.3.1. Bruto domaći proizvod Alžira.....	26
5.3.2. Inflacija u Alžiru.....	27
5.3.3. Zaposlenost i radna snaga.....	28
5.3.4. Međunarodna razmjena.....	30
5.3.5. Javni dug Alžira.....	31
6. KAMERUN - GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE	33
6.1. Zemljopisna i demografska obilježja.....	34
6.2. Gospodarstvo Kameruna.....	35

6.3.	Temeljni makroekonomski pokazatelji.....	35
6.3.1.	Bruto domaći proizvod Kameruna.....	35
6.3.2.	Inflacija u Kamerunu.....	37
6.3.3.	Zaposlenost i radna snaga.....	38
6.3.4.	Međunarodna razmjena.....	39
6.3.5.	Javni dug Kameruna.....	40
7.	JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE.....	42
7.1.	Zemljopisna i demografska obilježja.....	43
7.2.	Gospodarstvo Južnoafričke Republike.....	44
7.3.	Temeljni makroekonomski pokazatelji.....	45
7.3.1.	Bruto domaći proizvod Južnoafričke Republike.....	45
7.3.2.	Inflacija u Južnoafričkoj Republici.....	47
7.3.3.	Zaposlenost i radna snaga.....	48
7.3.4.	Međunarodna razmjena.....	50
7.3.5.	Javni dug Južnoafričke Republike.....	52
8.	ZAKLJUČAK.....	54
	LITERATURA.....	57
	POPIS TABLICA.....	60
	POPIS GRAFIKONA.....	61
	POPIS SLIKA.....	63

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je analiza gospodarskog stanja odabranih afričkih zemalja (Nigerije, Alžira, Kameruna i Južne Afrike) gdje će se pomoću makroekonomskih pokazatelja prikazati ukupno gospodarstvo navedenih zemalja te njihovo stanje i slika koju oni prenose svijetu. Cilj rada je prikazati stanje gospodarstva Nigerije, Alžira, Kameruna i Južnoafričke Afrike. Navedene zemlje odabrane su zbog njihovog geografskog položaja. Alžir se nalazi na sjeveru kontinenta, Nigerija i Kameru su u središtu, a Južnoafrička Republika nalazi se na samom jugu afričkog kontinenta.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Za potrebe analize gospodarstva i makroekonomskih pokazatelja odabranih zemalja u ovom radu koristit će se podaci iz publikacije CIA World Factbook te znanstveni online izvori koji sadrže numeričke i kvantitativne pokazatelje za ekonomsku analizu odabranih zemalja. Korištene metode su deskripcija, kompilacija i komparacija.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Ovaj rad je tematski podijeljen u osam zasebnih cjelina. U uvodu se objašnjava predmet i cilj istraživanja, izvori podataka i metode istraživanja te je predstavljen sadržaj i struktura rada. U drugom dijelu objašnjeni su osnovni makroekonomski pokazatelji. U trećem dijelu opisana su geografska i gospodarska obilježja afričkog kontinenta te potom njezine regije i gospodarstvo. U četvrtom dijelu opisan je gospodarski prikaz Nigerije kao prve odabrane zemlje, njezina zemljopisna i demografska obilježja, gospodarstvo i temeljni makroekonomski pokazatelji. Peti dio obrađuje gospodarski prikaz Alžira, njegovo gospodarstvo i makroekonomske pokazatelje. U šestom poglavlju obrađen je Kamerun te u sedmom poglavlju gospodarski prikaz Južnoafričke Republike. U zaključku su iskazane završne misli o istraženoj problematici te su donijeti zaključci o gospodarskom stanju odabranih afričkih zemalja.

2. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

U ovom poglavlju dana su teoretska objašnjenja makroekonomskih pokazatelja za odabrane zemlje i to: bruto domaći proizvod, brutodomaći proizvod po stanovniku, inflacija, nezaposlenost, međunarodna razmjena i javni dug.

2.1.Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvodje naziv koji se daje ukupnoj novčanoj vrijednosti finalnih dobara i usluga proizvedenih u nekoj zemlji tijekom jedne godine. Bruto domaći proizvod (BDP), (engleski grossdomesticproduct - GDP/) glavni je makroekonomski pokazatelj, odnosno mjerilo gospodarske aktivnosti neke zemlje u određenoj godini. Njime se u novčanim jedinicama iskazuje vrijednost ukupne proizvodnje finalnih dobara unutar granica određene zemlje ili države. To je najsveobuhvatnija mjera ukupne proizvodnje dobara i usluga nekog društva te kao takav predstavlja zbroj osobne potrošnje, bruto investicija, državnih kupovina dobara i usluga te neto izvoza.¹

Bruto domaći proizvod po stanovniku ili percapita se izračunava na način da se ukupni bruto domaći proizvod u određenoj godini podijeli s brojem stanovnika određene države u toj godini. Bruto domaći proizvod po stanovniku pokazuje standard stanovništva pojedine zemlje.

2.2.Inflacija

Za svaku zemlju inflacija predstavlja prekomjerno povećanje novčane mase u optjecaju, što vodi smanjenju vrijednosti novca i općem rastu cijena. Inflacija je neravnoteža u robno-novčanim odnosima izazvana povećanjem novčane mase u optjecaju i mase odobrenih kredita u usporedbi s veličinom raspoloživog robnog fonda izraženog ukupnim cijenama.²

---

¹Samuelson, P., Nordhaus, W.: Ekonomija, Mate, Zagreb, 2013., str. 417

²Zagrebačka burza,<http://limun.hr/main.aspx?id=25695>, pristupljeno 25.08.2015.

U tržišnom gospodarstvu cijene proizvoda i usluga mogu se uvijek promijeniti. O inflaciji se govori kada dođe do općeg povećanja cijena robe i usluga, a ne povećanja cijena pojedinih artikala. Posljedično za jedan euro može se kupiti manje ili, na drugi način iskazano, jedan euro vrijedi manje nego prije.³ Uzroke takvih porasta cijena treba tražiti u povećanoj potražnji za novcem koja se financira zajmovima i kreditima. Također na inflaciju utječe promjena strukture agregatne potražnje u obliku pritiska troškova koje stvaraju radnički sindikati. Kod inflacije se također povećavaju plaće kao posljedica ostvarenih interesa radnika.

2.4. Nezaposlenost

Nezaposlenost obuhvaća sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva koje su tijekom određenog razdoblja bile bez posla. Nezaposlenost obuhvaća sve osobe bez posla, starije od određene dobne granice, koje su sposobne za rad i koje su voljne raditi, aktivno traže posao, ali ga iz nekog razloga ne mogu naći.

2.5. Međunarodna razmjena

Međunarodna trgovina predstavlja gospodarsku djelatnost kojom se obavlja razmjena dobara i usluga među gospodarstvima. Njezina temeljna funkcija je povezivanje proizvodnje i potrošnje. Međunarodna razmjena obuhvaća ukupnost međunarodnih aktivnosti koje transferiraju robu, usluge i kapital između pojedinih zemalja.

2.6. Javni dug

Javni dug predstavlja iznos koji je država pozajmila kako bi financirala prošle proračunske deficite.⁴ Iznos proračunskog deficita samo povećava javni dug zemlje, a taj javni dug može riješiti samo proračunski suficit, što je za većinu zemalja u današnje doba vrlo teško ostvarivo. GFS metodologija definira javni dug kao sumu zaduženja državnog proračuna, izvanproračunskih fondova i agencija te jedinica lokalne i regionalne samouprave, odnosno kao ukupno zaduženje opće države.

---

³European Central Bank, <https://www.ecb.europa.eu>, pristupljeno 25.08.2015.

⁴Ralašić, M.: Javni ili državni dug, Financijska praksa, No. 17, Vol. 4, Institut za javne financije, str. 381

3. AFRIKA – GEOGRAFSKA I GOSPODARSKA OBILJEŽJA

Sam Hegel je opisao Afriku kao kontinent koji je zatvoren za vezu sa ostalim svijetom. Opisao ju je kao potisnutu zemlju zlata koja je obavijena u crnu boju noći.⁵ Takva zatvorenost leži u tropskoj prirodi ovog kontinenta te u njezinoj geografskoj kakvoći. Afrički kontinent ima veoma uzak obalni predio koji je na malobrojnim mjestima pogodan za stanovanje.

Slika 1. Zemlje Afrike

Izvor: Afrika Kaart, <http://afrikakaart.nl/>, pristupljeno 18.07.2015.

⁵Pečer, Z.: Afrika, Naprijed, Zagreb, 1964., str. 13

Najvažnija karakteristika Afrike je jednoličnost njezina reljefa. Samo ponegdje dominiraju velike planine te velike visoravni. Ovaj kontinent je velik i kompaktan, a karakteriziraju ga blizina ekvatora te visoke temperature. Afrika se prostire s obje strane ekvatora, zbog čega postoji velika raznolikost klime te flore i faune.⁶Za Afriku je specifično da na tom kontinentu postoji najdublja točka u unutrašnjosti Afrike koja je udaljena od mora 1.800 km.⁷

3.1. Geografska i demografska obilježja

Afrika ima površinu od 30.292.000 km² te na tako velikom prostranstvu živi 1,1 milijardu stanovnika. Afrika se ubraja u slabije naseljene kontinente.⁸Ovaj kontinent nalazi se na sve četiri Zemljine polutke, a presjeca ga ekvator i nulti meridijan. Pruža se od Sredozemnog mora na sjeveru pa sve do Atlantskog oceana na jugu. Dio je prastarog kopna Gondvane.

U Africi prevladava tropska klima te su prisutne diluvijalne kiše. Život je zbog takvih klimatskih uvjeta tamošnjem stanovništvu otežan. Iako između pojedinih dijelova kontinenta postoje znatne razlike u prirodnom i društvenom pogledu, izdvajaju se dvije velike cjeline: Afrika južno od Sahare i Sjeverna Afrika.⁹ Granicu između navedenih cjelina tvori Sahara najveća pustinja na svijetu. Razlike između istočne i sjeverne Afrike uvjetovane su rasnom, etničkom, kulturnom te vjerskom strukturom.

Iako najveći prometni koridori ne prelaze južno od Sahare, najveći dio te regije je u njihovoj neposrednoj blizini jer blizina europskih emitivnih tržišta i dobre zračne veze pružaju mogućnosti jačeg prometnog povezivanja. Komunikacijski faktori su u Africi također vrlo slabo razvijeni jer u mnogim afričkim državama uopće nema prometne mreže suvremenih cesta te su posebno slabo razvijene autoceste.¹⁰ Željeznička mreža je zastarjela, dok pomorski promet uopće nema nikakav značaj. Kopneni oblici prometa u Africi su u mnogim zemljama ugroženi zbog povremenih oružanih napada.

---

⁶Pečer, Z.: Afrika, Naprijed, Zagreb, 1964., str. 14

⁷Ibidem, str. 15

⁸Curić, Z. et al.: Geografija turizma, Naklada Ljevak, Zagreb, 2013., str. 89

⁹Ibidem

¹⁰Ibidem

Afrika ima 1,1 milijardu stanovnika, a gustoća naseljenosti je vrlo nejednolika zbog prirodno zemljopisnih obilježja te ona iznosi 18 stanovnika po km², što je manje od prosječne gustoće naseljenosti kontinenta sjeverne hemisfere.¹¹ U Africi su slabo naseljene pustinje i polupustinje te gustoća naseljenosti varira od zemlje do zemlje, i to od posvemašnje nenaseljenosti golemih prostora do izvanredno guste naseljenosti. Pojas jače naseljenosti čine obalna područja uz susjedne oceane, a uz Atlantski ocean najnaseljenija je obala od Gambije do Zaira. U unutrašnjosti kontinenta najnaseljenije su savane. Iako je gospodarski zaostala, zbog napretka zdravstvene zaštite, broj stanovnika u Africi iz godine u godinu sve više raste, a u većini afričkih zemalja zbivaju se plemensko i nacionalno sazrijevanje i diferencijacija. Afrički kontinent je prema brojnosti različitih identiteta najrascjepkaniji na svijetu jer se na tom kontinentu danas govori više od 730 jezika. Domaće afričko stanovništvo je negroidnog i nenegroidnog karaktera. Nenegroidno stanovništvo pretežno naseljava sjevernu Afriku te se sastavlja od dva sloja – hamita i semita.¹² Hamiti predstavljaju stariju podlogu te su s obzirom na jezik međusobno srodni, a najviše su se očuvali u planinskim dijelovima Afrike. Semiti su mlađi sloj koji je preplavio najveći dio prostora hamita te su u Afriku došli iz jugozapadne Azije. Jedan od osnovnih demografskih momenata većine afričkih zemalja je malobrojnost stanovništva, što ne dopušta širu osnovu za društvenu podjelu rada, niti osigurava ekonomsku osnovicu za formiranje nacionalnih tržišta.¹³

Samo sedam afričkih zemalja ima više od 20 milijuna stanovnika, a to su¹⁴: Nigerija, Egipat, Etiopija, Zaire, Južnoafrička Republika, Maroko i Alžir. Tu živi 259 milijuna stanovnika te to čini ukupno 50% ukupnog afričkog stanovništva.

Prema dobnoj i spolnoj strukturi, afričko stanovništvo je vrlo mlado. Tako djeca do 14 godina starosti čine 39% stanovništva, 55% stanovništva je u životnoj dobi od 15 do 50 godina, a samo je 6% starije od 60 godina. Najveći udio mladog stanovništva nalazi se u tropskoj i južnoj Africi. Sve afričke populacije imaju velik postotak djece, a vrlo mali postotak osoba starijih od 60 godina. Afrikanci u prosjeku žive od 45 do 50 godina, a u manjem broju zemalja životni vijek stanovništva je i kraći do 38 godina života. Ekonomska struktura stanovništva je u skladu s mladošću stanovništva, a

---

¹¹ Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 34

¹² Ibidem, str. 37

¹³ Ibidem, str. 41

¹⁴ Ibidem, str. 41

stopa ekonomske aktivnosti stanovništva iznosi 35%.¹⁵ Većina afričkog stanovništva zaposlena je u poljoprivredi. Pismeno stanovništvo u mnogim je afričkim zemljama brojčano mala te većina stanovnika nema gotovo nikakvu školsku spremu. U gotovo $\frac{3}{4}$ zemalja nepismenost je vrlo velika, iznad 70%.¹⁶ U suvremeno doba, sa informatizacijom društva i donošenjem globalnih društvenih uvjeta u Afriku broj osnovnih i srednjih škola raste, ali još uvijek velik broj djece ne polazi nikakvu školu. U znatnom broju afričkih zemalja još uvijek nema osnovnih mogućnosti za stvaranje nacionalne inteligencije jer nema visokih škola.

Iz svega navedenog može se zaključiti da u Africi živi stanovništvo koje je različito po rasi, vjeri, boji kože te kulturnim i tradicionalnim vrijednostima. Stanovništvo je siromašno te pretežno živi od poljoprivrede, a pismenost stanovništva Afrike je vrlo niska. Stopa ekonomske aktivnosti je niska te mnogi žive na rubu siromaštva i gladi. Sve te odrednice trebaju postaviti izazove Africi da uvede modernizaciju globalnog društva te da pokuša osuvremeniti svoje gospodarstvo i stvoriti životne uvjete dostojne čovjeka.

Afrika je geografski podijeljena na četiri regije. Regije koje čine Afriku su Istočna Afrika, Zapadna Afrika, Sjeverna Afrika i Južna Afrika. Sve ove regije su zemljopisno, demografski i gospodarski vrlo različite.

Južna Afrika smještena je na samom jugu kontinenta te se geografski razlikuje od drugih afričkih regija. Ovu regiju čini pet afričkih zemalja, a one su: Bocvana, Lesoto, Namibija, Južnoafrička Republika i Svazi. Samo ime ove regije koristi se za označavanje Republike Južne Afrike, koja je najznačajnija u ovoj regiji. Također pojam Južne Afrike se odnosi i na nezavisne bantustane,¹⁷ rezervate koji su ponovno uključeni u ovu regiju nakon kraja apartheida 1994. godine. Ovaj dio Afrike je najdinamičniji za ekonomski razvoj, a trend njegova ekonomskog razvoja započeo je tek kasnih 1990 – tih godina. Južna Afrika u prednosti je pred ostalim regijama u pogledu opće razvijenosti, koja se pozitivno odražava na razvijenost ekonomske infrastrukture i gospodarskog razvoja u cjelini.¹⁸

---

¹⁵Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 42

¹⁶Ibidem, str. 43

¹⁷Bantustani predstavljaju teritorije, odnosno rezervate koje su bijelci dodijelili crnačkom stanovništvu za vrijeme apartheida.

¹⁸Curić, Z. et al.: Geografija turizma, Naklada Ljevak, Zagreb, 2013., str. 91

Sjeverna Afrika smještena je na samom sjeveru afričkog kontinenta te u svom sastavu uključuje sedam zemalja: Alžir, Egipat, Libiju, Maroko, Sudan, Tunis i Zapadnu Saharu. Ovu regiju su najviše kolonizirali Španjolci, pa se u ovoj regiji nalaze španjolske enklave,¹⁹ koje su sa Sredozemnog mora okružene državom Maroko. Na sjeverozapadu ove regije nalaze se Kanarski otoci i portugalski otoci Madeira. Za ovu afričku regiju najpoznatije i najkarakterističnije je područje Magreba, odnosno dio sjeverozapadne Afrike kojega čine Alžir, Maroko, Tunis, Zapadna Sahara i Libija. Kultura Sjeverne Afrike je vrlo kompleksna jer populacija na ovom području ima i afričke i sjeveroistočne korijene. Religija koja dominira ovom regijom je islam, a većina populacije je muslimanske vjeroispovijesti. U obalnim gradovima ove regije žive doseljenici iz Francuske, Španjolske i Italije.

Istočna Afrika smještena je na samom istoku kontinenta te joj geografski pripada 19 afričkih država. U njoj su smještena Viktorijanska jezera i plodna vulkanska tla koja omogućuju rast i proizvodnju brojnih poljoprivrednih kultura, poput kave, čaja i pamuka. Te kulture glavni su izvor prehrane tamošnjeg stanovništva. Stanovništvo se pretežito bavi ratarstvom. Za gospodarstvo ove regije karakterističan je uzgoj životinja, poput ovaca, deva, koza i krava. Zemlje ove regije izvoze većinom sirovine i polupreradevine, a prisutnost brzih rijeka u ovoj regiji ima velik potencijal za proizvodnju električne energije.

Zapadna Afrika smještena je na zapadu afričkog kontinenta te ju geografski čini 16 država regije. Regija ima raznolik reljef i različita geografska obilježja, kao i različitu kulturu i populaciju. Regija je okružena Atlantskim oceanom sa zapada, a njezinu sjevernu granicu čini Sahara. Zapadna Afrika ima površinu od 6 milijuna km² te geografski čini jednu petinu kontinenta. Zemlje zapadne Afrike su slabo razvijene, ali imaju brojne prirodne resurse koji predstavljaju potencijal za njihovu eksploataciju. Na taj način zemlja izvozom prirodnih sirovina može unaprijediti svoj ekonomski rast i stvoriti održivi razvoj.

---

¹⁹ Ovaj termin u političkoj geografiji predstavlja teritorij ili državu koja je sa svih strana okružena nekim drugim teritorijem ili državom.

3.2. Gospodarstvo Afrike

Afrika je najsiromašniji svjetski kontinent. Mnoge afričke zemlje zastupljene su na posljednjim mjestima po bogatstvu i ekonomskom rastu u svijetu.

Opće su značajke afričkog gospodarstva slaba razvijenost i regionalni karakter. Prva značajka se najbolje ogleda iz odnosa udjela afričke površine (22%), stanovnika (11%), dohotka (3%) te industrijske i rudarske proizvodnje u svijetu (8%).²⁰ Druga značajka se odražava u jednostranoj razvijenosti gospodarskih grana orijentiranih na proizvodnju za izvoz. Takve gospodarske prilike posljedica su kolonijalne politike koja se provodila u Africi sve do sredine 20. stoljeća, a kolonije su razvijale samo one gospodarske grane od kojih su imale koristi. Stoga u Africi prevladava monokulturalni karakter gospodarstva, što dovodi do kroničnih kriza u gospodarstvu, a one se nepovoljno odražavaju na razvoj Afrike. Afričko gospodarstvo usko je povezano s političkim prilikama na ovom kontinentu. Ovdje postoje brojni problemi, poput suša, gladi, ratova i bolesti, pa sve to čini kontinent siromašnim te njegovu gospodarsku sliku predstavlja svijetu kao vrlo tešku. Međutim, iako je ovaj kontinent gospodarski siromašan, postoje afričke regije (ranije navedene) koje zbog prirodnih bogatstava zlata, dijamanta i nafte čine kontinent donekle gospodarski razvijenim.

Gospodarski je najrazvijeniji sjever Afrike – tamo je najviši životni standard te je najniža stopa smrtonosnih bolesti, poput kolere i AIDS – a. Osim toga, blizina Europe ovoj afričkoj regiji unapređuje njezine društvene, demografske i civilizacijske norme.

Gospodarstvom Afrike najviše prevladava poljoprivredna djelatnost. Najviše se proizvode žitarice, riža, kava, čaj i pamuk, a sve to predstavlja golem izvozni potencijal kontinenta. Kontinent karakterizira golem izvoz zlata i nafte, zbog kojih čak dolazi i do promjena cijena tih sirovina na svjetskim tržištima. Mnoge europske zemlje ulažu u afričko gospodarstvo i time razvijaju njezinu industrijsku osnovu.

Ukupno gospodarstvo Afrike oslanja se na poljoprivredu i prirodne resurse kojima obiluje. Poljoprivreda u Africi čini 34% BDP – a te u toj djelatnosti radi 60% afričkog stanovništva.

---

²⁰Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 62

Poljoprivreda Afrike pokazuje dva različita sustava gospodarstva: tradicionalni prirodni i komercijalni, koji je orijentiran na izvoz.²¹ Tradicionalna prehrambena poljoprivreda ima izrazito regionalne karakteristike, koje su određene stoljetnim uvjetima prilagođavanja posebnim uvjetima prirodne sredine. Komercijalna poljoprivreda u Africi pokazuje kontinuirani napredak koji je uvjetovan istraživanjem tla, širenjem sustava navodnjavanja, poboljšanjem načina obrade, uvođenjem mehanizacije te izborom komercijalnih kultura. Iako je siromašan kontinent, Afrika je vodeća u proizvodnji kakaa, kave i uljne palme.

Stočarstvo u Africi je slabo razvijeno. Gospodarski efekt stočarstva Afrike je općenito slab i jedva dolazi do izražaja u međunarodnoj trgovini. Također Afrika ima malu gospodarsku korist od stočarstva jer se ono i ne vodi zbog ekonomskih razloga.²²

Ribarstvo Afrike je kao i stočarstvo slabo razvijeno. Slaba je eksploatacija ribarstva, a trgovački ulov i tvornička prerada ribe su ograničeni isključivo na obalna područja. Iskorištavanje šuma je u Africi također nedovoljno iako Afrika ima velik šumski i drvni potencijal. Najveće količine drveta dolaze iz tropskih prašuma i vlažnih savana, a manje iz planinskih šuma i suhih savana.²³ Glavne zemlje, proizvođači drveta, su Obala Bjelokosti, Nigerija, Etiopija, Gana, Gabon i Malgaška Republika.

Rudarstvo Afrike ima veoma staru tradiciju, a počelo se razvijati u 19. stoljeću vađenjem ruda, zlata i dijamanata u Južnoafričkoj Republici. Rudarstvo je u Africi relativno dobro razvijeno jer su za njega zainteresirane europske velesile, poput Francuske, Velike Britanije, Italije i Španjolske. Najveći proizvođači nafte u Africi su Nigerija, Libija i Alžir te su oni glavni predstavnici rudarstva i nafte Afrike.

Industrija, u većini afričkih zemalja, nije razvijena jer je kod industrije zastupljena samo prerada sirovina za izvoz. Industrijske prilike u Africi uvjetovane su kolonijalnom politikom koje su dugo zanemarivale razvoj industrije jer su težile eksploataciji rudnog bogatstva i sirovinske osnove. Ipak, industrija ima velik potencijal za razvoj u Africi jer je to kontinent bogat industrijskim sirovinama.

Promet Afrike je nerazvijen i odraz je kolonijalne prošlosti. Obale Afrike su nerazvijene te imaju strme odsjeke koji prelaze u unutrašnjost. Niska obalna područja

---

²¹Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 62

²²Ibidem, str. 64

²³Ibidem, str. 65

su kamenita, pustinjska ili pokrivena gustom prašumom. Riječni tokovi imaju brojne brzice koje sprječavaju plovidbu. Prostrana područja u unutrašnjosti kontinenta su pustinjska ili prašumska, što također otežava prometna kretanja. Sve to stvara nepovoljne uvjete za razvoj prometa u Africi.

Trgovina u Africi je također slabo razvijena i ima udio od samo 4% u ukupnoj svjetskoj trgovini.²⁴ Taj podatak ukazuje na tendenciju zaostajanja afričke trgovine za svjetskom.

Sukladno svemu navedenome, može se zaključiti da je općenito afričko gospodarstvo siromašno i nerazvijeno, iako ima golem potencijal za rast i razvoj. Prisutnost brojnih prirodnih resursa daje afričkom gospodarstvu mogućnost ekspanzije na svjetskoj razini.

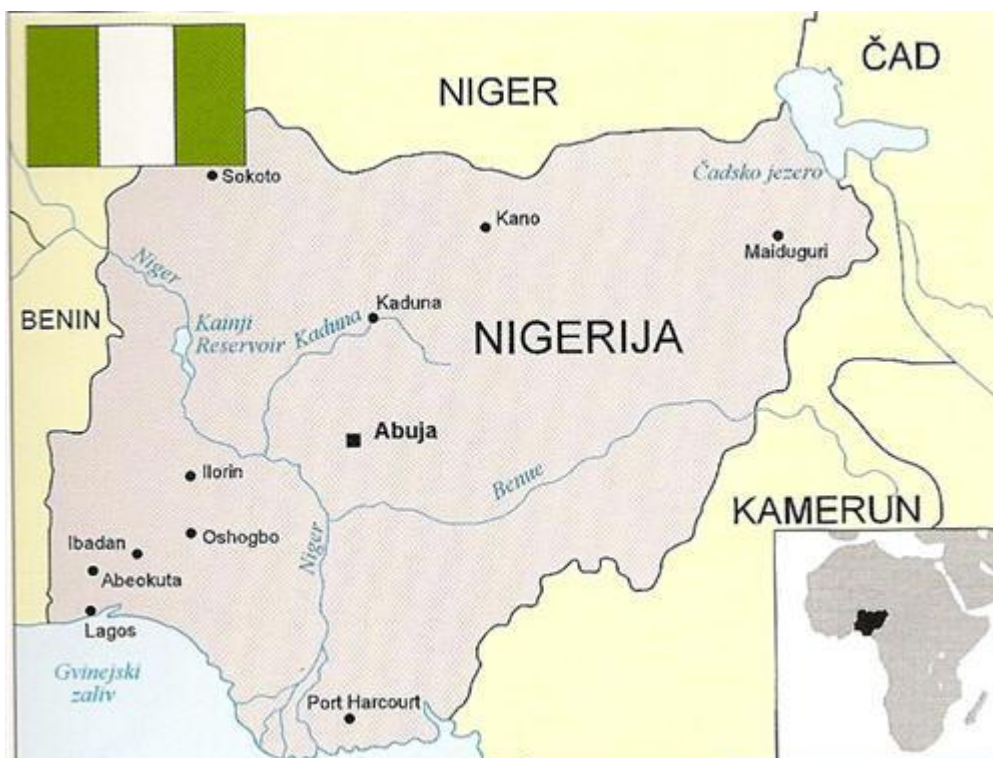
---

²⁴Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 72

4. NIGERIJA – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE

Nigerija je država u regiji Zapadne Afrike, a službeno ime joj je Savezna Republika Nigerija te je po državnom uređenju predsjednička savezna republika. Zemlja zahvaća površinu od 923.768 km² te ima 126 milijuna stanovnika.²⁵ Gustoća naseljenosti na ovom području iznosi 137 st/km², a glavni grad zemlje je Abuja. Službeni jezik koji se govori u zemlji je engleski, a novčana jedinica je naira.

Slika 2. Geografska karta Nigerije

Izvor: Atlantska inicijativa, <http://www.atlantskainicijativa.org/bos/index.php/dd/>, pristupljeno 2.08.2015.

Po svom povijesnom razvoju ova zemlja je vrlo stara. Nastala je u 9. stoljeću kao država Bornu uz jezero Čad te je već pri osnutku zemlje njome vladala islamska religija. Prvi su 1472. godine do Nigerije stigli Portugalci, a potom za njima Nizozemci i Englezi. Oni su, otkrivši ovu zemlju, s njom počeli trgovati papirom, a potom su počeli eksploatirati tamošnje stanovništvo kao roblje koje su izvozili u svoje europske zemlje. Najviše je u toj trgovini robljem, sve do 18. Stoljeća, dominirala Velika Britanija.

²⁵Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 463

4.1. Zemljopisna i demografska obilježja

Nigerija se nalazi u regiji Zapadne Afrike, između obale Gvinejskog zaljeva na jugu i jezera Čad na sjeveroistoku. Na zapadu graniči sa Beninom, na sjeveru sa Nigerom, na sjeveroistoku sa Čadom, na istoku sa Kamerunom, dok na jugu izlazi na Gvinejski zaliv. Nigerija ima povoljan geografski položaj jer leži na djelu obale Atlantskog oceana koji se najdublje uvukao u afričko kopno. Povoljnom položaju doprinose i rijeke Niger i Benue, koje teku preko čitavog teritorija države, duboko prodirući u sušnije sjeverne predjele. Na taj način teritorija Nigerije ima veoma dobar tranzitni karakter pravcem sjever-jug. Stanovništvo Nigerije je etnički i vjerski veoma heterogeno.

Statistički podaci o demografskim obilježjima Nigerije su sljedeći:²⁶ stopa nataliteta je 4,0%, stopa mortaliteta 1,3%, prirodni priraštaj stanovništva 2,6%, prosječni godišnji porast stanovništva 2,8%, očekivano trajanje života stanovnika je 51 godinu, udio radno aktivnog stanovništva 31% te udio nepismenog stanovništva 35%. Polovina stanovništva Nigerije je mlađa od 15 godina.

Iz ovako navedenih podataka vidljivo je da Nigerija ima mlado stanovništvo što predstavlja veliki potencijal za budući ekonomski razvoj zemlje.

Najveći grad je Lagos sa 12 milijuna stanovnika na jugozapadu zemlje. Nigerijske gradove prati ubrzani rast i rastuća urbanizacija.

4.2. Gospodarstvo Nigerije

Nigerijsko gospodarstvo jedno je od najuspješnijih u Africi jer ima mnogo zaliha nafte, plina i ruda, uz mnogo obradive zemlje. Nafta je prvi put u Nigeriji proizvedena 1956. i njena kakvoća je tamo vrlo dobra. U Nigeriji se nalaze goleme plantaže na kojima se uzgaja pamuk, kava, šećer, kakao i palmino ulje. Nigerija je danas jedna od najvećih svjetskih proizvođača palminog ulja.

---

²⁶Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 463

Ribarstvo je važno za prehranu domaćeg stanovništva te ulov riba iznosi 477.000 tona godišnje.²⁷ Ova grana je vrlo razvijena u obalnom moru te na rijekama, a ribe se uglavnom uzgajaju u ribnjacima. Nigerija ima 14,5 milijuna hektara šuma i te šume se pretjerano eksploatiraju jer većina stanovništva u unutrašnjosti upotrebljava za drvo, koje predstavlja 60% primarne energije.

U Nigeriji razvijeno je rudarstvo i energetika jer su najveće bogatstvo Nigerije nafta i zemni plin u delti Nigera. Danas je eksploatacija nafte u Nigeriji njezina najvažnija gospodarska djelatnost. Nigerija ima 78 naftnih polja, a među njima je najveće ForcadosYorki. Naftu Nigerije eksploatiraju velike multinacionalne tvrtke, a nigerijska nafta je u svijetu vrlo cijenjena jer sadrži malo sumpora i visoke je kvalitete. Osim nafte, zemlja ima velike zalihe zemnog plina (3.250 milijardi m³, te je 10. u svijetu po količini zemnog plina).²⁸

Industrija u Nigeriji je slabo razvijena i zemlji donosi samo 4% BDP – a godišnje. U industriji Nigerije je najvažnija petrokemijska industrija, proizvodnja umjetnih gnojiva te proizvodnja aluminijska.

4.3. Temeljni makroekonomski pokazatelji

Nigerija je u Africi postala najveće gospodarstvo, čiji se BDP s procjenjuje na 502 milijarde dolara. Nigerijska ekonomija u prosjeku raste 6 – 8% godišnje, a najveći rast se očituje u poljoprivredi, telekomunikacijama te u uslužnom sektoru.

Iako ima jake osnove, zemlja ima nedostatak infrastrukture, neregulirane zakonodavne reforme, neučinkovitu registraciju nekretnina u sustavu, restriktivnu trgovinsku politiku, nedosljednost regulatornog okruženja, spor i neučinkovit pravosudni sustav i nepouzdan mehanizme rješavanja sporova.

---

²⁷Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 463, str. 465

²⁸Ibidem, str. 465

4.3.1. Bruto domaći proizvod Nigerije

Prema razini BDP – a Nigerije, u razdoblju od 2007. do 2014. godine, koji prosječno iznosi 409,6 milijardi dolara. Njezino gospodarstvo ima tendenciju ekonomskog rasta, međutim zbog različitih političkih i ekonomskih neprilika, gospodarstvo je nestabilno, što se odražava i na razinu BDP–a. Zemlja vrlo teško privlači inozemni kapital, iako ima vrlo visoke potencijale prirodnih resursa i bogatstava.

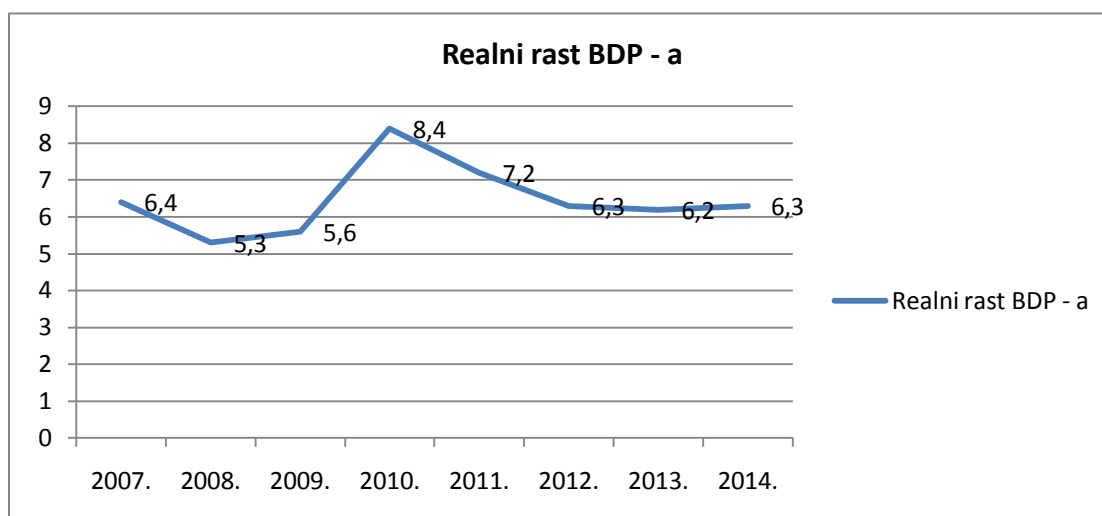
Na početku promatranog razdoblja 2007. godine BDP Nigerije iznosio je 296,1 milijardi dolara, a 2014. godine iznosio je 573,7 milijardi dolara, što znači da je porastao za 277,6 milijardi dolara, odnosno za 49% u odnosu na početak razdoblja. Tako je BDP zemlje bio najviši 2014. godine, a najmanji 2007. godine. Bruto domaći proizvod počeo je rasti nakon 2010. godine te je 2014. godine udvostručio svoj rast. Razlog rasta BDP-a 2010. godine bio je porast cijene nafte i smanjenje svjetske ekonomske krize. Realni rast BDP–a Nigerije prosječno iznosi 6,4% godišnje. Najviša stopa realnog rasta BDP–a bila je 2010. godine, a najniža 2008. godine. Iz Tablice 1 i Grafikona 1, prikazanih u nastavku, može se vidjeti da je stopa BDP – a naglo porasla u 2010. godini. Nakon toga, stopa realnog rasta BDP – a je pokazala kontinuiranu tendenciju pada, a razlog tome su svjetska financijska kriza i politička i gospodarska previranja u zemlji.

Tablica 1. BDP Nigerije od 2007. do 2014. godine

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BDP (mlrd. USD)	296,1	335,4	341,1	377,9	418,7	455,5	478,5	573,7
BDP percapita (USD)	2.100	2.300	2.300	2.500	2.600	2.800	2.800	3.000
Realni rast BDP (%)	6,4	5,3	5,6	8,4	7,2	6,3	6,2	6,3

Izvor: IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com, pristupljeno 22.08.2015.

Grafikon 1. : Stopa realnog rasta BDP – a za Nigeriju od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Bruto domaći proizvod percapita Nigerije prosječno iznosi 2.550 dolara godišnje. Godine 2007. iznosio je 2.100 dolara po glavi stanovnika, a 2014. godine 3.000 dolara, što je povećanje za 900 dolara. Tako se može reći da prosječni stanovnik Nigerije mjesečno zarađuje 212,5 dolara.

4.3.2. Inflacija u Nigeriji

Promjene cijene nafte na svjetskom tržištu i utjecaj svjetske financijske krize dovele su do situacije da se stanovništvo dodatno zaduživalo, što je dovelo do povećanja novčane mase na tržištu, a samim time i do porasta inflacije. Agregatna potražnja bila je veća od agregatne ponude i na tržištu je bilo više novca od robe, odnosno veća količina novčane mase nije odgovarala realnoj vrijednosti roba na tržištu. Sve to dovelo je do porasta inflacije u Nigeriji, što je vrlo loše djelovalo na kupovnu moć i životni standard stanovništva Nigerije. Promjene u stopi inflacije u Nigeriji u razdoblju od 2007. do 2014. godine prikazane su u Tablici 2. i Grafikonu 2.

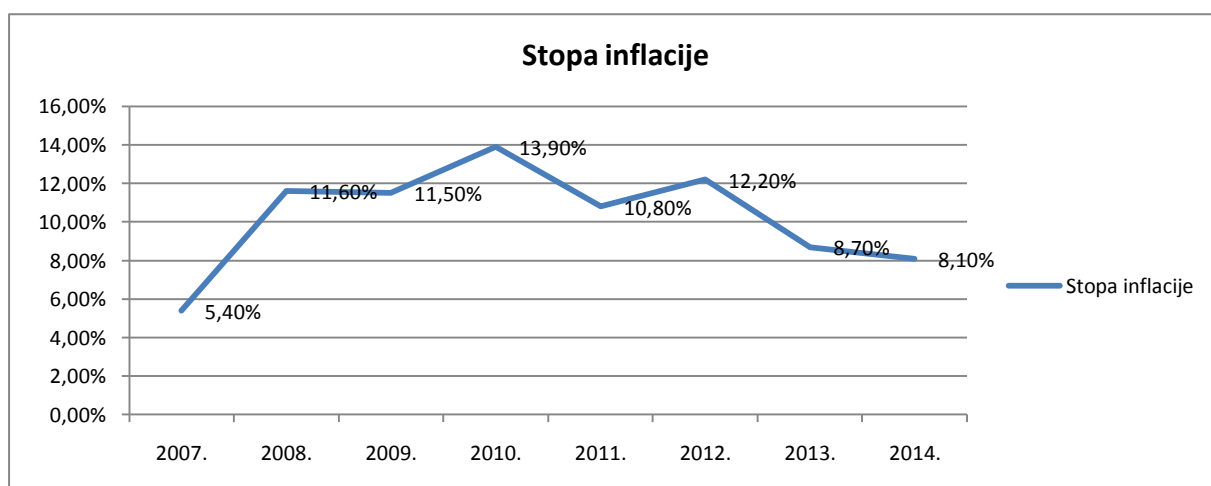
Tablica 2.: Inflacija u Nigeriji od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflacija(%)	5,4	11,6	12,5	13,7	10,8	12,2	8,4	8,1

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 2.: *Inflacija u Nigeriji od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 20

Inflacija u Nigeriji 2007. godine iznosila je 5,4%, a 2014. godine bila je 8,1%. Najviše je porasla u 2008. godini, na 11,6%, te je nastavila rasti sve do 2012. godine. Najviša je bila 2010. godine, kada je iznosila 13,7%. Nakon 2010. godine inflacija u Nigeriji opada pa 2011. godine ona iznosi 10,84 %. Tokom 2012. godine inflacija je bila u porastu i iznosila je 12,22 %. Nakon 2012. godine inflacija Nigerije je u padu te 2014. godine ona iznosi 8,1%.

4.3.3. Zaposlenost i radna snaga

Od 181 milijuna stanovnika, koliko ih Nigerija ima, u ovoj zemlji je u 2014. godini bilo radno aktivno 56 milijuna stanovnika, što je vidljivo iz Tablice 3.

Tablica 3.: *Zaposleni u Nigeriji od 2007. – 2014. godine*

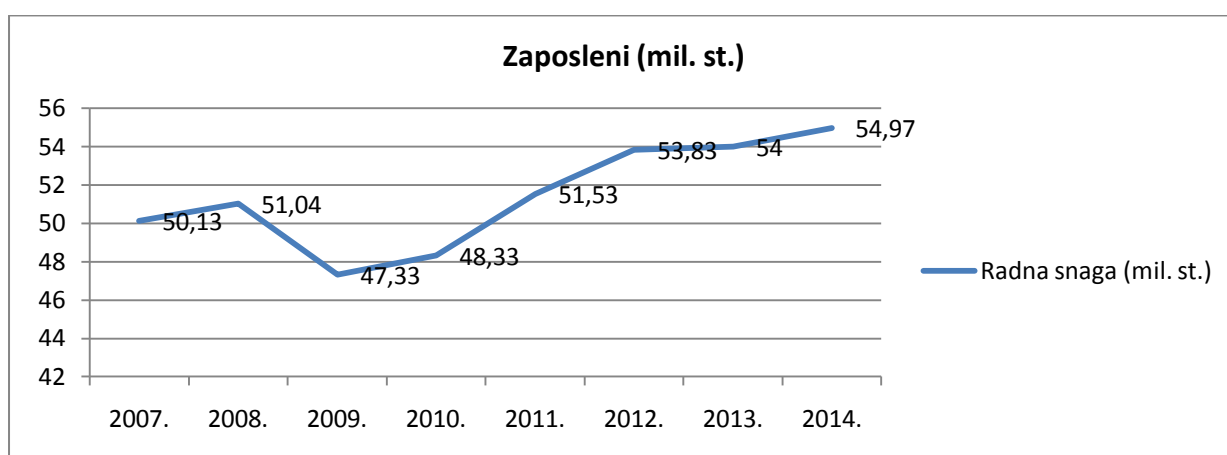
Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zaposleni (mil.)	50,13	51,04	47,33	48,33	51,53	53,83	54,00	56,00

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Na početku promatranog razdoblja, 2007. godine, u Nigeriji je bilo zaposleno 50,13 milijuna stanovnika, dok je na kraju promatranog razdoblja bilo zaposleno 54,97 milijuna stanovnika. Tako se je u razdoblju od 2007. do 2014. godine broj radno

aktivnog stanovništva povećao za 4,8 milijuna stanovnika, odnosno za 9%. Broj radno aktivnog stanovništva 2008. godine povećao se je i iznosio je 51,04 milijuna, a 2009. godine broj zaposlenih je pao na 47,33 milijuna. Razlog padu zaposlenosti bila je svjetska ekonomska kriza i pad cijene nafte na svjetskom tržištu. Nakon 2009. godine broj radno aktivnog stanovništva kontinuirano raste, što je pozitivan utjecaj na ekonomski rast zemlje. Razlog malog broja radno aktivnog stanovništva je u tome što Nigerija ima puno mladog stanovništva mlađeg od 15 godina kako je već prije napomenuto. Kretanje radne snage u Nigeriji prikazano je na Grafikonu 3.

Grafikon 3.: Zaposleni u Nigeriji od 2007. do 2014. godine

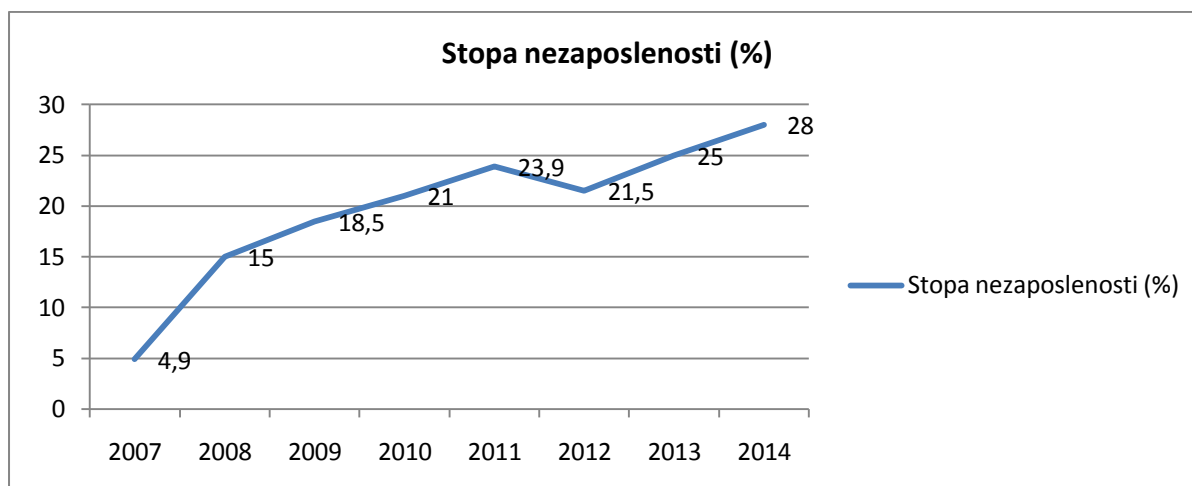
Izvor: Izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Tablica 4.: Stopa nezaposlenosti u Nigeriji od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Stopa nezaposlenosti (%)	4,9	15,0	18,5	21,0	23,9	21,5	25,0	28,0

Izvor: Izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 4. Stopa nezaposlenosti u Nigeriji od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 4. Vidljivi su podaci o stopi nezaposlenosti u Nigeriji. 2007. godine kada je stopa nezaposlenosti iznosila samo 4,9%. Nakon 2007. godine stopa nezaposlenosti počinje kontinuirano rasti sve do kraja promatranog razdoblja te je ona 2014. godine iznosila 28,0%. Na kraju promatranog razdoblja, 2014. godine, ona je, s obzirom na 2007. godinu, porasla za 24%. Razloge tako visoke stope nezaposlenosti u ovoj zemlji treba tražiti u prisutnosti političke i ekonomske nestabilnosti, siromaštvu, nedovoljno razvijenom tržištu rada te vrlo lošem životnom standardu, ali i u udjelu mlade populacije.

Sukladno istraženim podacima, može se zaključiti da je zaposlenost u Nigeriji niska te da je vrlo malo radno aktivnog stanovništva koje uzdržava radno neaktivne. Takvi pokazatelji su porazni jer zemlja ima vrlo velike prirodne resurse i potencijale za gospodarski razvoj.

4.3.4. Međunarodna razmjena

Glavni Nigerijski izvozni partneri su SAD, Indija, Francuska, Njemačka, Velika Britanija, Španjolska i Brazil. Navedene zemlje uvoze $\frac{3}{4}$ nigerijskih proizvoda namijenjenih izvozu, a proizvodi kojima Nigerija snabdijeva ove zemlje su uglavnom

nafta i zemni plin. Najveći uvozni partner Nigerije je Kina, iz koje Nigerija pretežito uvozi tekstil.

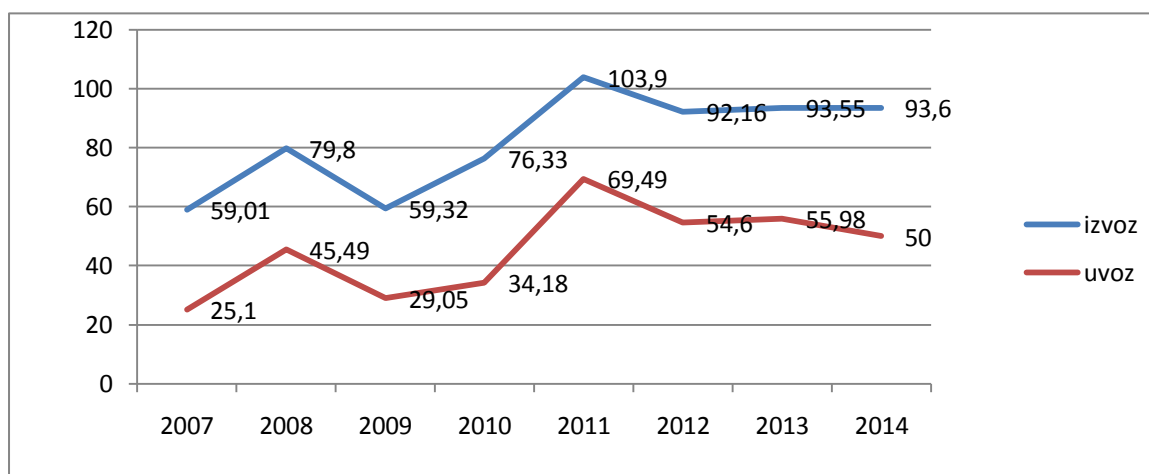
U Tablici 5. i Grafikonu 5. prikazani su podaci o uvozu i izvozu Nigerije u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 5.: Izvoz – Uvoz u Nigerije od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izvoz (mlrd. dolara)	59,01	79,80	59,32	76,33	103,90	92,16	93,55	93,60
Uvoz (mlrd. dolara)	25,10	45,49	29,05	34,18	69,49	54,60	55,98	52,79
Saldo (mlrd. dolara)	33,91	34,31	30,27	42,15	34,41	37,56	37,57	40,81

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 5. Izvoz - Uvoz Nigerije od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 4. vidljivo je da je izvoz Nigerije od 2007. do 2008. godine imao porast nakon čega izvoz pada do 2009. godine kada nastupa svjetska ekonomska kriza. Nakon 2009. godine, kada se smanjuje ekonomske kriza u svijetu, izvoz počinje rasti sve do 2011. godine te tada pokazuje tendenciju rasta. Tako je izvoz do 2011. godine porastao za 44,89 milijardi dolara. U promatranom razdoblju, od 2007. do 2014. godine, izvoz Nigerije imao je rast do 2011. godine, kada je bio najveći, a nakon toga izvoz stagnira. Nakon 2011. godine izvoz Nigerije počinje bilježiti pad te

je 2014. u odnosu na 2011. on bio manji za 10 milijardi dolara i to zbog pada cijene nafte na svjetskom tržištu.

Na početku promatranog razdoblja, 2007. godine, uvoz Nigerije iznosio je 25,1 milijardu dolara, a 2014. godine 52,79 milijardi dolara, što predstavlja povećanje za 27,69 milijardi dolara, odnosno za 48%. Najveći uvoz zemlja je ostvarila 2011. godine, kada je on iznosio 69,5 milijardi dolara. Uvoz je pokazivao tendenciju rasta u razdoblju od 2008. do 2009. godine kada počinje padati do 2009. godine i to radi svjetske ekonomske krize. Nakon 2009. godine pa sve do 2011. godine uvoz raste, zbog smanjivanja krize u svijetu, nakon čega ovaj pokazatelj međunarodne razmjene bilježi kontinuiranu tendenciju pada.

Sukladno svemu navedenome, može se zaključiti da vanjskotrgovinska razmjena Nigerije bilježi promjenjivo kretanje. Glavnina njezina izvoza temelji se na nafti i zemnom plinu, a glavnina uvoza na tekstilu. Ova siromašna zemlja ipak ostvaruje suficit međunarodne razmjene. Takav pokazatelj prikazuje negativnu vanjskotrgovinsku bilancu zemlje. Stoga je potrebno uložiti dodatne napore u izvoz drugih resursa kojima zemlja obiluje, da bi se poboljšalo stanje vanjskotrgovinske bilance te da bi se povećao izvoz zemlje.

4.3.5. Javni dug Nigerije

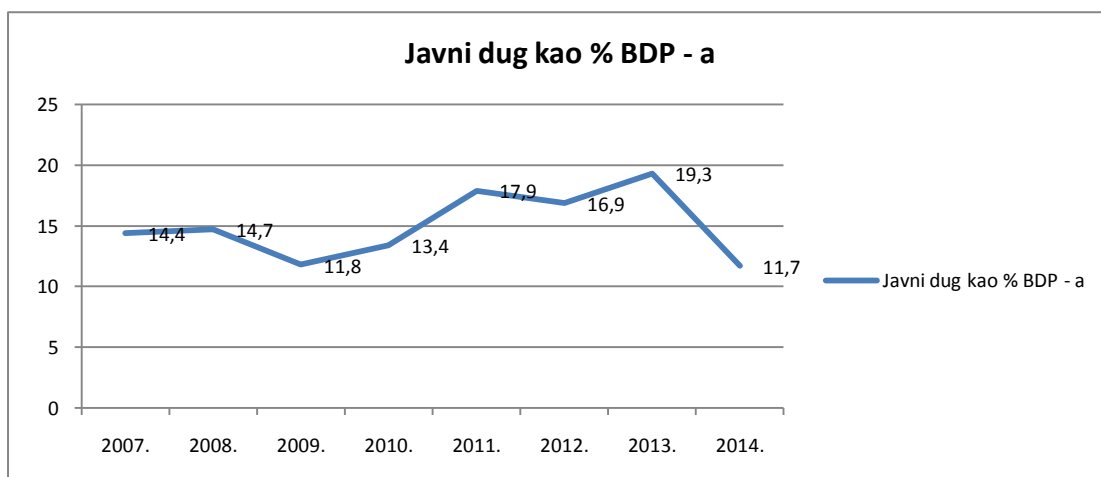
Javni dug Nigerije prosječno iznosi 15,01% BDP – a i kao takav stavlja zemlju u poziciju boljih zemalja u svijetu. Javni dug Nigerije u periodu od 2007. do 2014. godine prikazan je u Tablici 6 i Grafikonu 6.

Tablica 6.: *Javni dug Nigerije od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Javni dug (% BDP-a)	14,4	14,7	11,8	13,4	17,9	16,9	19,3	11,7

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 6. : Javni dug Nigerije kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine

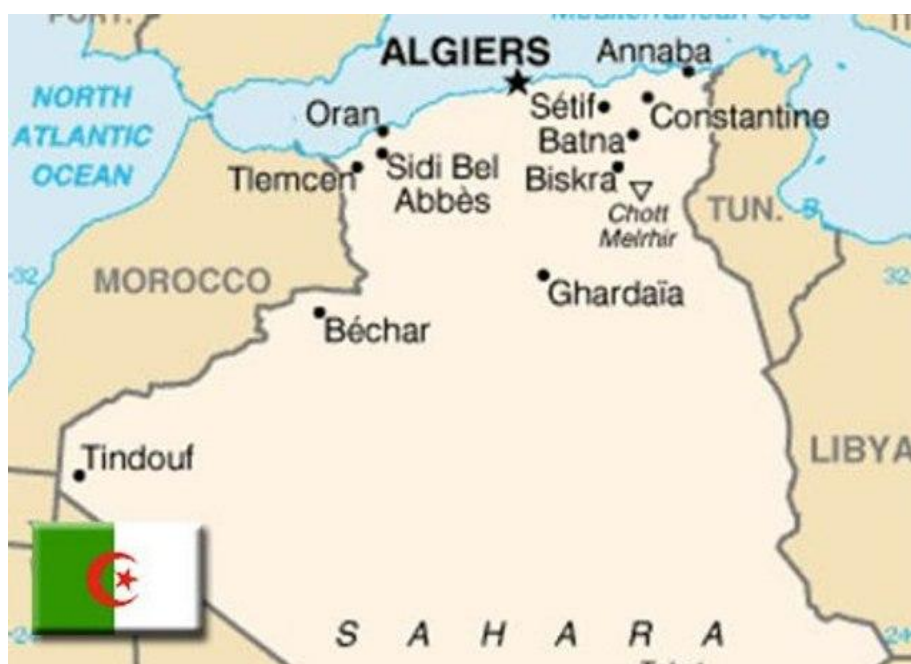
Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Na početku promatranog razdoblja javni dug Nigerije iznosio je 14,4% BDP – a, a na kraju promatranog razdoblja iznosio je 11,7% BDP – a. Najviši javni dug bio je 2011. godine, kada je iznosio 17,9% BDP – a.

5. ALŽIR – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE

Alžir je država u regiji Sjeverne Afrike te je po veličini najveća zemlja na afričkom kontinentu. Službeno ime joj je Demokratska Narodna Republika Alžir te je po državnom uređenju predsjednička republika. Zemlja zahvaća površinu od 2.381.741 km² te ima 30 milijuna stanovnika . Gustoća naseljenosti na ovom području iznosi 12,9 st/km², a glavni grad zemlje je Alžir. Službeni jezik koji se govori u zemlji je arapski, a novčana jedinica je alžirski dinar.

Slika 3. Geografska karta Alžira

Izvor: Depo portal, <http://banjalukain.com/clanak/23948/sukobi-policije-i-stanovnistva-zbog-rusenja-kuca>, pristupljeno 19.09.2015.

Povijesni razvoj Alžira je vrlo dugačak. Već su u 8. stoljeću prije Krista na obali današnjeg Alžira nastale prve feničke kolonije koje su vrlo brzo pale pod vlast tadašnje Kartage.²⁹ Tada su u unutrašnjosti Alžira živjeli berberski narodi. Kada je Kartaga u 14. stoljeću propala obalne dijelove zemlje zauzeli su Rimljani, a tadašnja berberska kraljevstva opirala su se rimskoj vlasti. Rim je u ovoj zemlji proširio rimsku kulturu i kršćanstvo. Godine 1830. u Alžir dolaze Francuzi te ga proglašavaju svojim teritorijem. Nakon kapitulacije Francuske u Drugom svjetskom ratu područje Alžira zauzimaju Britanci i Amerikanci. Alžir je zemlja duge povijesti, koja je pretrpjela brojne

²⁹Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 379

sukobe i građanske ratove, kao i državne udare i politiku kolonijalizma da bi stekla neovisnost. U zemlji su vladali krvavi nemiri i sukobi zbog osvajanja vlasti, a svi ti sukobi i dalje doprinose političkoj i ekonomskoj nestabilnosti zemlje.

5.1. Zemljopisna i demografska obilježja

Alžir je smješten u sjeverozapadnoj Africi, između Sredozemnoga mora na sjeveru, Tunisa (duljina granice 965 km) i Libije (982 km) na istoku, Nigera (956 km) i Malija (1376 km) na jugu, Mauretanije (463 km) na jugozapadu, Zapadne Sahare (42 km) i Maroka (1559 km) na zapadu; obuhvaća 2 381 741 km².

Alžir je geološki posve različit od ostalih dijelova Afrike. Planinski nizovi nabrani su u tercijaru (česti su potresi). Pružaju se usporedno s obalom, što ograničava utjecaj mora na uzak pojas. Alžirska je obala (duga 998 km) strma, s polukružnim zaljevima, u kojima su luke.

Prema popisu stanovništva iz 2008. Alžir ima 34 080 030 st., a prema procjeni iz 2011. godine 36 717 000 st. Gustoća naseljenosti (14,3 st./ km², 2008) najveća je u primorju Sredozemnoga mora, dok je pustinska unutrašnjost gotovo nenaseljena. Stanovnici su Arapi (74,0%) i Berberi (26,0%). Po vjeri su muslimani (99,9%; uglavnom suniti); katolika ima 0,1%. Godišnji porast stanovništva je 1,9% (2006–11) i nešto je niži od prirodnoga priraštaja stanovništva (2,04%, 2011). Natalitet iznosi 2,48% (2011), a mortalitet 0,44% (2011). Stanovništvo je u prosjeku mlado. U dobi do 14 godina ima 27,2% stanovništva, od 15 do 59 godina ima 65,8% stanovništva, a u dobi od 60 i više godina ima 7,0% stanovništva. Očekivano trajanje života je 75,7 godina za muškarce i 77,2 godine za žene. U primarnim djelatnostima (poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo) zaposleno je 17,1% aktivnoga stanovništva, u sekundarnim djelatnostima (industrija, građevinarstvo, rudarstvo) 21,3%, a u tercijarnim djelatnostima (usluge) 61,6%.

5.2. Gospodarstvo Alžira

Alžirsko gospodarstvo pretežno je zasnovano na proizvodnji plina, nafte i njezinih prerađevina. Poljoprivreda u Alžiru predstavlja životnu osnovicu za većinu stanovnika

unatoč činjenici da je iskorišteno samo oko 3% ukupne površine zemlje.³⁰ Poljodjelstvom se u Alžiru danas bavi 12% radne snage te ovom djelatnošću poljoprivreda čini 12,3% BDP – a. U Alžiru je najvažniji uzgoj žitarica (pšenica, ječam, zob), a najviše se uzgajaju u okolici Constantina, Setifa, Annabe i Tiareta. Na obali je važan uzgoj voća, povrća i krumpira, dok se na sušnim pašnjacima uzgajaju ovce i koze.

U Alžiru razvijeno je rudarstvo, a najviše ima nafte, plina, željezne rude i fosfata – danas se u Alžiru crpi 50 – tak polja. Godišnje se u Alžiru proizvede 59,2 milijuna tona nafte, a rezerve se procjenjuju na 9,2 milijardi barela.³¹

Industrija u Alžiru je mlada gospodarska grana, a najrazvijenija je proizvodnja željeza i čelika te petrokemijska industrija. Osim petrokemijske industrije, u Alžiru su još važne strojogradnja te metalna, tekstilna i elektrotehnička industrija.

Alžir ima 102 tisuće kilometara cesta, a najvažniji prometni pravci su transmagrepska cesta i transsaharska cesta. Željezničkih pruga ima 4.772 kilometra, a trgovačka mornarica ima 149 brodova. Osim toga, Alžir ima 28 zračnih luka s redovnim putničkim prometom.

5.3. Temeljni makroekonomske pokazatelji

Alžir je gospodarski razvijena zemlja. Veliki izvoz nafte i zemnog plina donio je Alžiru makroekonomsku stabilnost, sa novčanim rezervama koje iznose 200 milijardi dolara.³² Ova zemlja bogata je naftom i naftnim derivatima, koji čine 90% alžirskog izvoza. Sama proizvodnja nafte i zemnog plina čini 30% alžirskog BDP – a, 65% proračunskih prihoda te 90% prihoda od izvoza.

---

³⁰Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990., str. 124

³¹Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 380

³²The World Factbook - CIA, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ag.html>, pristupljeno 10.10.2015.

5.3.1. Bruto domaći proizvod Alžira

Prema razini BDP – a Alžira, koji prosječno iznosi 259,26 milijardi dolara, Alžir spada u srednje razvijene svjetske države. Ova zemlja ima manji BDP od Nigerije, iako je površinom veća od nje.

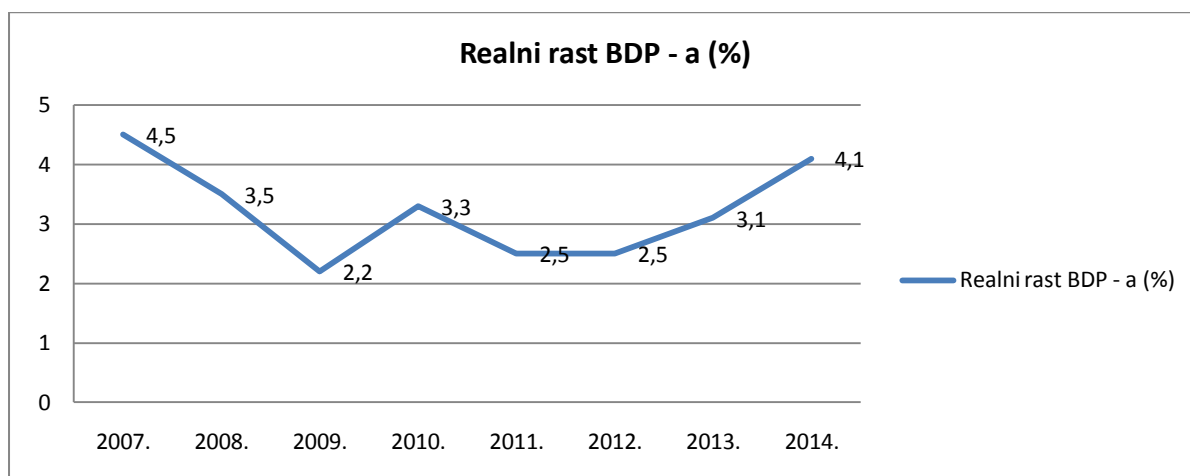
Bruto domaći proizvod Alžira 2007. godine iznosio je 222,3 milijarde dolara, a 2014. godine iznosio je 297,7 milijarde dolara što znači da je porastao za 175,4 milijarde dolara, odnosno za 26% u odnosu na početak razdoblja. U Tablici 7. i Grafikonu 7. prikazan je rast BDP-a Alžira u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 7. BDP Alžira od 2007. do 2014. godine

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BDP (mlrd. USD)	222,3	232,9	241	251,1	267	277,4	284,7	297,7
BDP percapita (USD)	6.700	6.900	7.100	7.300	7.400	7.600	7.500	7.800
Realni rast BDP (%)	4,5	3,5	2,2	3,3	2,5	2,5	3,1	4,1

Izvor: IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com, pristupljeno 10.10.2015.

Grafikon 7.: Stopa realnog rasta BDP – a za Alžir od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Realni BDP Alžira prosječno raste za 3,2% godišnje. Najviša stopa realnog rasta BDP – a bila je 2007. godine, kada je iznosila 4,5%, a najniža 2009. godine, kada je iznosila 2,2%. Pad BDP-a u tom razdoblju dogodio se zbog financijske krize u svijetu.

Iz grafikona se može vidjeti da je stopa rasta BDP – a naglo pala u 2009. godini, zbog pada cijene nafte na svjetskom tržištu. Nakon toga, stopa realnog rasta BDP – a kontinuirano raste, a 2014. godine on iznosi 4,1%. BDP percapita Alžira prosječno iznosi 7.287 dolara godišnje. Za razliku od Nigerije, Alžir ima trostruko viši BDP percapita, koji ukazuje na činjenicu da prosječan stanovnik ove zemlje zarađuje 607,2 dolaramjesečno.

Sukladno istraženim podacima može se reći da Alžir ima relativno visok BDP, BDP percapita te stopu realnog rasta BDP – a, koja i dalje raste. Ova geografski gotovo najveća Zemlja u Africi ima socijalističko gospodarstvo, ali ratni sukobi i nemiri ograničavaju razvoj gospodarske politike i veći rast BDP – a.

5.3.2. Inflacija u Alžiru

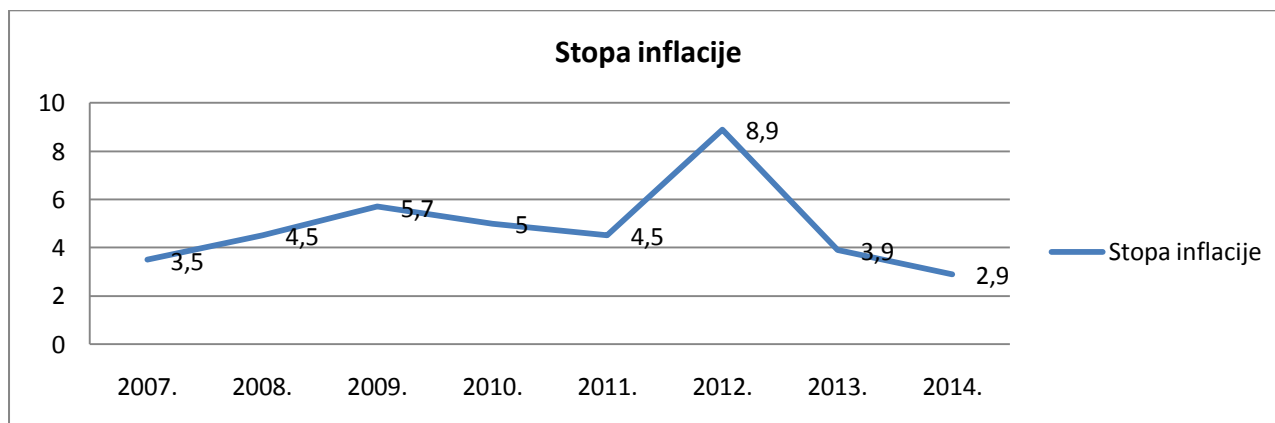
Alžir je zemlja koja ima vrlo jako gospodarstvo, te je odlikuje niska stopa inflacije, proračunski višak te pozitivna vanjskotrgovinska bilanca. Ovo su veoma pozitivne stavke za napredak alžirskog gospodarstva jer mu niska stopa inflacije omogućuje da njegov gospodarski razvoj raste. U Tablici 8. i Grafikonu 8. Prikazani su podaci za inflaciju Alžira od 2007. do 2014. godine.

Tablica 8.: *Inflacija u Alžira od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflacija(%)	3,5	4,8	5,7	3,9	4,5	8,9	3,2	2,9

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 8.: *Inflacija u Alžiru od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 8. vidljivo je da je inflacija u razdoblju od 2007. do 2014. godine uglavnom bila ispod 5%. Godine 2007. iznosila je 3,5%, a 2014. godine iznosila je 2,9%. Inflacija je 2012. godine bila najviša i tada je iznosila 8,9%. To je posljedica utjecaj globalne financijske krize i promjena cijena nafte na svjetskom tržištu. Nakon 2012. godine stopa inflacije Alžira pala je za 5% te je 2014. godine iznosila 2,9%. Ova niska stopa inflacije pozitivno djeluje na ekonomski napredak zemlje.

5.3.3. Zaposlenost i radna snaga

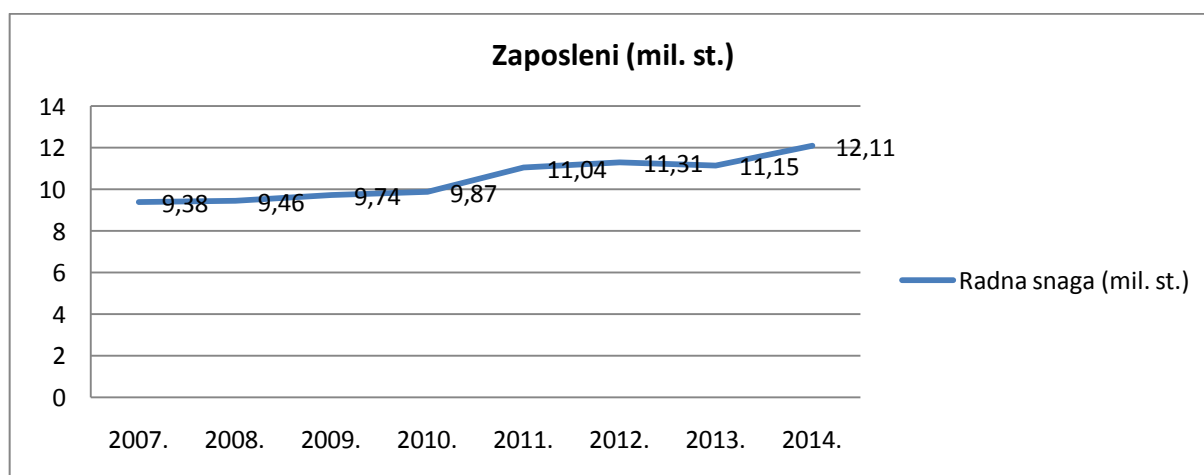
Zemlja ima 38 milijuna stanovnika, od kojih je radno aktivno, odnosno radno sposobno 11 milijuna. To znači da u Alžiru radi 28% stanovništva.³³ Unatoč golemim izvorima nafte te velikom broju stanovnika, stopa radno aktivnog stanovništva u Alžiru je vrlo niska jer je stanovništvo mlado, ali i zbog političke nestabilnosti. Tablica 9. i Grafikon 9. pokazuju podatke o radnoj snazi Alžira u promatranom razdoblju.

Tablica 9.: Zaposleni u Alžiru od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zaposleni(mil.)	9,38	9,46	9,75	9,88	11,04	11,31	11,15	12,11

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 9. Zaposleni u Alžiru od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

³³ Izračun autorice.

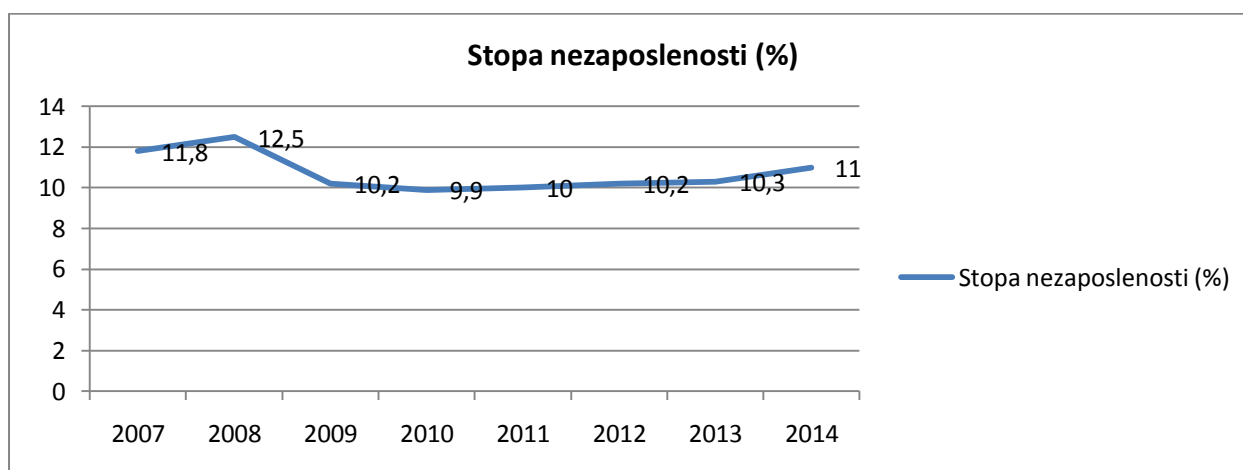
Iz grafikona 9. može se vidjeti da je 2007. godine bilo 9,38 milijuna radno aktivnog stanovništva, a 2014. godine bilo je 12,11% što predstavlja povećanje za 2,81 milijuna stanovnika. Ovaj pokazatelj ukazuje na činjenicu da broj radno aktivnog stanovništva u Alžiru raste, što je svakako poželjno za ekonomski napredak. Tablica 10. I Grafikon 10. Pokazuju stopu nezaposlenosti Alžira u promatranom razdoblju.

Tablica 10.: Stopa nezaposlenosti u Alžiru od 2007. do 2014.godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Stopa nezaposlenosti (%)	11,8	12,5	10,2	9,9	10,0	10,2	10,3	11,0

Izvor: izrada autorice prema podacima www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 10. Stopa nezaposlenosti u Alžiru od 2007. do 2014. Godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 10. vidljivo je da je stopa nezaposlenosti u Alžiru na početku promatranog razdoblja iznosila 11,8%, a na kraju promatranog razdoblja, 2014. godine, iznosila je 10,6%, što predstavlja smanjenje za 1,2 postotna poena. Najviša stopa nezaposlenosti u Alžiru bila je 2008. godine, kada je iznosila 12,5%, a najniža je bila 2010. godine, kada je iznosila 9,9%.

Sukladno istraženim podacima, može se zaključiti da je zaposlenost u Alžiru vrlo niska u odnosu na ostale promatrane države.

Razlog niskoj zaposlenosti je manjak radno aktivnog stanovništva koje uzdržava radno neaktivne. Takvi pokazatelji nisu u potpunosti prihvatljivi jer zemlja ima vrlo velike prirodne resurse i potencijale za gospodarski razvoj.

5.3.4. Međunarodna razmjena

Alžir je zemlja vrlo bogata naftom te kao takva predstavlja veliki potencijal i izvor investiranja u naftu za inozemne investitore. Glavni izvozni proizvod Alžira je nafta i zemni plin kojeg izvozi diljem svijeta, osiguravajući tako velike prihode od izvoza u državnom proračunu.

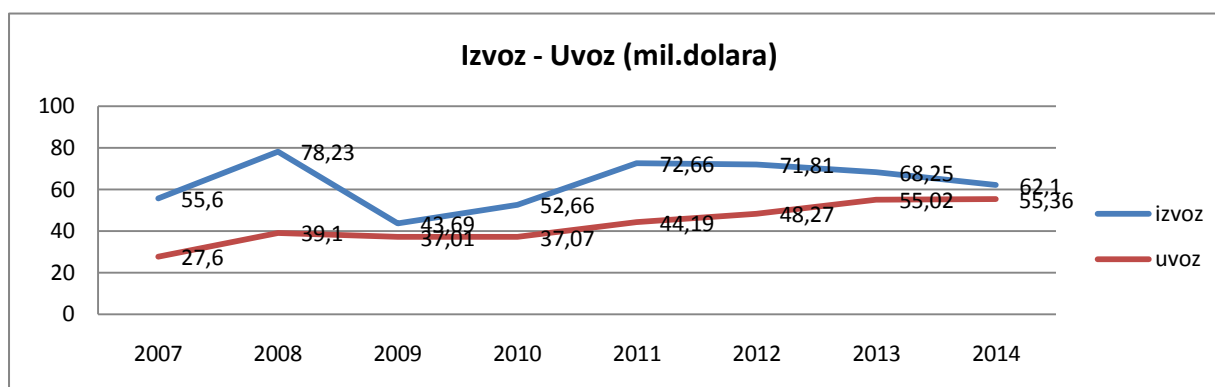
Alžir ostvaruje dobru međunarodnu razmjenu sa Europskom unijom jer mu je EU omogućila uvoz robe bez plaćanja carine. Osim toga, Alžir opskrbljuje EU sa 25% zemnog plina. U Tablici 11. i Grafikonu 11. prikazani su podaci o izvozu i uvozu Alžira u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 11.: Izvoz – Uvoz u Alžira od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izvoz (mlrd. dolara)	55,60	78,23	43,69	52,66	72,66	71,81	68,25	62,10
Uvoz (mlrd. dolara)	27,60	39,10	37,01	37,07	44,19	48,27	55,02	55,36
Saldo (mlrd. dolara)	28,00	39,13	6,68	15,59	28,47	23,54	13,23	6,74

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 11. : Izvoz - Uvoz Alžira od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Izvoz Alžira prosječno iznosi 63,12 milijardi dolara godišnje. Iz grafikona 11. vidljivo je da je izvoz Alžira 2008. godine bio 78,23 milijarde dolara. Nakon toga počeo je

padati, zbog utjecaja gospodarske krize te je 2009. godine pao na 43,69 milijarde. Izvoz 2010. godine zabilježio je porast na 52,66 milijarde dolara, a 2011. dostigao je iznos od 72,66 milijardi. Nakon 2011. godine izvoz opada, zbog pada cijene nafte na svjetskom tržištu, te 2014. godine iznosi 62,10 milijardi dolara.

Uvoz Alžira prosječno iznosi 43,22 milijardi dolara godišnje. Iz grafikona 9. Vidljivo je da je uvoz 2007. godine iznosio 27,6 milijardi dolara, a 2014. iznosio je 55,36 milijardi dolara, što predstavlja povećanje za 28 milijardi dolara, odnosno 50%.

Nafta, naftni proizvodi i zemni plin čine 97% izvoza Alžira. Glavni alžirski izvozni partneri su SAD, Kanada, Italija, Španjolska, Francuska i Brazil. Alžir prosječno uveze robe u vrijednosti od 44 milijarde dolara. Glavni uvozni partneri Alžira su SAD, Kina, Italija i Francuska.

Sukladno svemu navedenome, može se zaključiti da je vanjskotrgovinska razmjena Alžira vrlo uspješna jer je to jedna od rijetkih zemalja koja je uspjela ostvariti suficit vanjskotrgovinske bilance. Glavnina njezina izvoza temelji se na nafti i zemnom plinu, a glavnina uvoza na hrani i potrošačkim proizvodima.

5.3.5. Javni dug Alžira

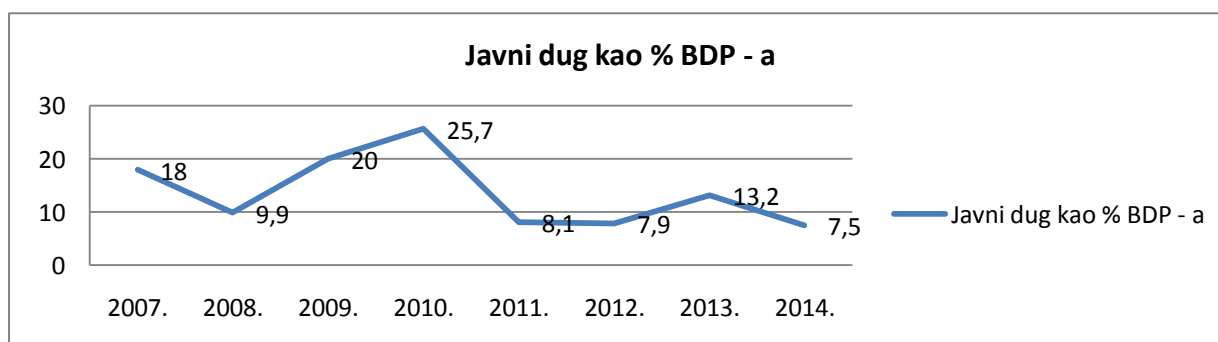
Javni dug Alžira dobar je pokazatelj stanja gospodarstva Alžira te prosječno iznosi 8,4% BDP – a. Javni dug Alžira prikazan je u Tablici 12 i Grafikonu 12.

Tablica 12.: *Javni dug Alžira od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Javni dug (% BDP-a)	18,0	9,9	20,0	25,7	8,1	7,9	13,2	7,5

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 12. : *Javni dug Alžira kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Javni dug Alžira 2007. godine iznosio je 18% BDP – a, a 2014. godine iznosio je 7,5% BDP – a. Godine 2008. Javni dug je pao na 9,9% BDP-a nakon čega bilježi rast te je 2010. godine bio najviši i iznosio je 25,7% BDP-a. Nakon 2010. godine javni dug se smanjuje.

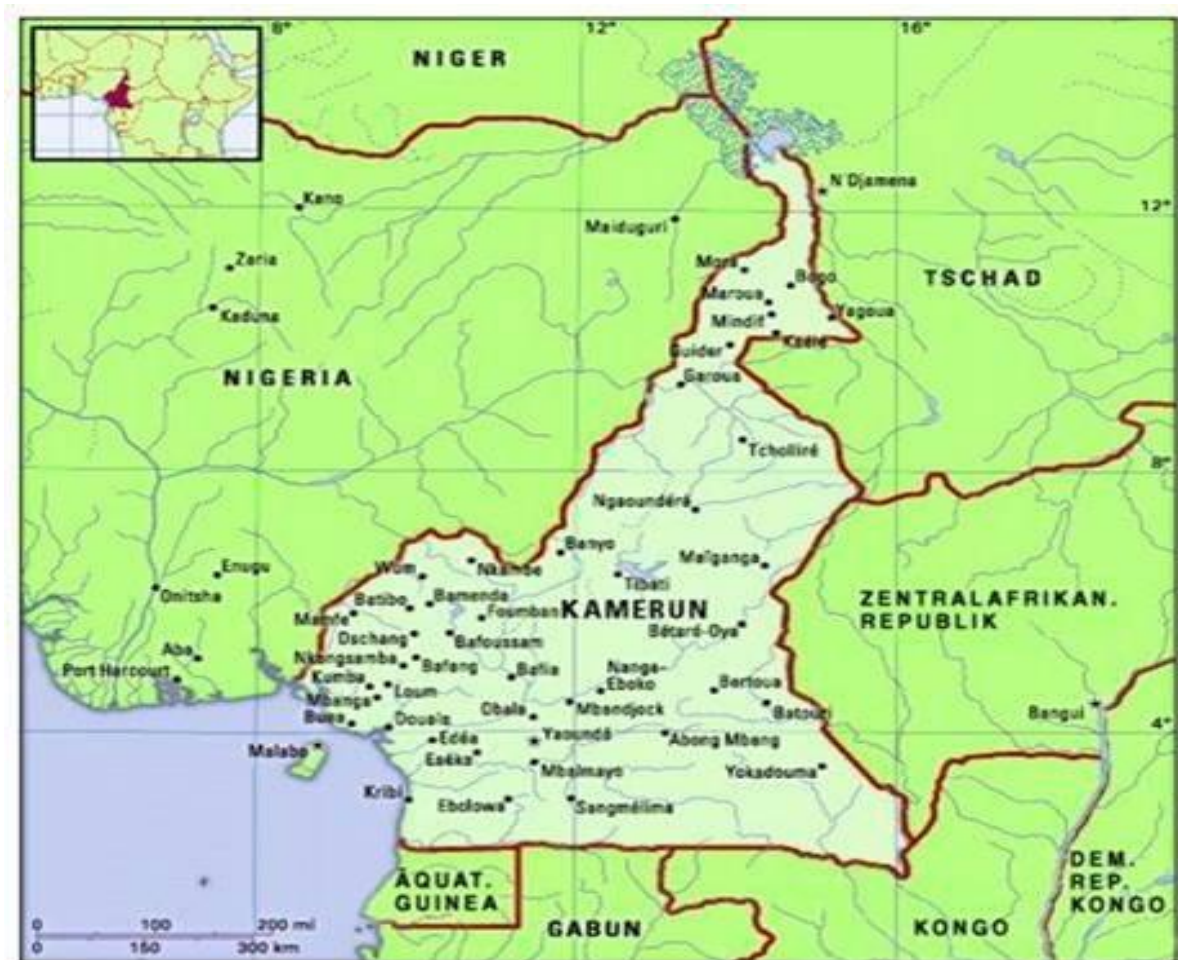
Sukladno navedenom, može se zaključiti da je Alžir jedna od najvećih afričkih zemalja koja je najbogatija naftom, a nafta čini 90% njezina izvoza. To je zemlja sa stabilnim i održivim ekonomskim razvojem. Alžir je zemlja koja ima visok BDP i BDP percapita u odnosu na ostale zemlje Afrike. Zemlja nastoji ostvariti dobre međunarodne vanjskotrgovinske odnose sa partnerima. U Alžiru nisu prisutni problemi siromaštva, bolesti i gladi kao u Nigeriji, te to predstavlja pozitivan čimbenik za uspjeh zemlje. Glavnina problema zemlje leži u nestabilnoj vladajućoj strukturi koja se negativno odražava i na njezinu ekonomsku politiku. Zemlja ima razvijene strateške planove i reforme koje postupno provodi, a to može doprinijeti da zemlja postane konkurentna na svjetskom tržištu te da postane investicijska oaza za strane ulagače.

6. KAMERUN – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE

Kamerun je država koja se nalazi u središnjoj Africi, a službeno ime joj je Republika Kamerun. Po državnom uređenju je predsjednička republika. Zemlja zahvaća površinu od 475.442 km² te ima 15,8 milijuna stanovnika. Gustoća naseljenosti na ovom području iznosi 33,2 st/km², a glavni grad zemlje je Yaounde. Službeni jezik koji se govori u zemlji je francuski i engleski, a novčana jedinica je CFA franak.

Slika 4. Geografski prikaz Kameruna

Izvor: Republik Kamerun, Zentralafrika - Initiative Partnerschaften ..., <http://www.ekiba-partnerschaften-international.de/html/kamerun.html?t=>, pristupljeno 14.10.2015.

Povijest ove države seže u 9. stoljeće, kada se uz jezero Čad nalazila država Kanem – Bornu.³⁴ Ta država je tada živjela od transsaharske trgovine te je religijski tamo prevladavao islam. Na Kamerunsku obalu 1472. godine stižu Portugalci, a za njima Nizozemci, Francuzi i Englezi. Svi ti narodi su tada sudjelovali u trgovini bjelokosti i robljem.

6.1. Zemljopisna i demografska obilježja

Kamerun se nalazi u zapadnoj Africi na obali Gvinejskoga zaljeva (Atlantski ocean), između Nigerije na zapadu i sjeverozapadu (duljina granice 1690 km), Čada na sjeveroistoku (1094 km), Srednjoafričke Republike na istoku (797 km), Republike Kongo na jugoistoku (523 km) te Ekvatorske Gvineje (189 km) i Gabona (298 km) na jugu; obuhvaća 475 442 km².

Što se tiče kamerunskih demografskih značajki, vrlo brzo povećanje broja stanovnika usporava se zbog smanjivanja nataliteta.³⁵ Stanovništvo je kulturno i jezično vrlo raznoliko te u Kamerunu ima više od 200 naroda. Najstariji stanovnici Kameruna su Pigmejci, dok južne dijelove rijeke Sange naseljavaju poljodjelski bantuski narodi.

Stanovnici su po vjeroispovijesti katolici (35%), pripadnici tradicionalnih vjerovanja (26%), te muslimanski Mandari (6%). Porast stanovništva iznosi 2,9% (1994.– 1999.) i odgovara prirodnomu priraštaju stanovništva (2,81%, 1998). Natalitet je za svjetske prilike vrlo visok i iznosi 4,21%, dok je svjetski prosjek 2,26%.Mortalitet je razmjerno visok i iznosi 1,40%, dok je svjetski prosjek 0,89%. Stanovništvo je u prosjeku vrlo mlado.U dobi do 14 godina ima 46,4% stanovništva.U dobi od 15 do 59 godina ima 48,1% stanovnika, a u dobi od 60 i više godina ima 5,5% stanovnika.Očekivano trajanje života za muškarce iznosi 49,9 godina, a za žene 53,0 godine. U poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu zaposleno je 74,0% aktivnih stanovnika.U industriji, građevinarstvu i rudarstvu 6,3%, a u uslužnim djelatnostima 19,7%.

---

³⁴Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 422

³⁵Ibidem, str. 421

6.2. Gospodarstvo Kameruna

Kamerun je vrlo bogat prirodnim resursima, a većinu njegova izvoza čini nafta. Glavna gospodarska grana Kameruna je poljoprivreda jer Kamerun ima 7,0 milijuna hektara njiva, trajnih nasada, travnjaka te pašnjaka. U zemlji prevladavaju mala tradicionalna gospodarstva koja proizvode dovoljno hrane za domaće stanovništvo. Glavni proizvodi u Kamerunu su manioka, jam, banane, riža i šećerna trska. Za izvoz su najvažniji kakao, kava i pamuk.

Za Kamerun je veoma važno stočarstvo na sjeveru zemlje, a životinje koje se najviše uzgajaju su ovce i koze. Ribarstvo je vrlo skromno jer zemlja ima malo teritorijalnih voda, a taj dio mora nije osobito bogat ribama.³⁶

Za afričke razmjere Kamerun ima vrlo dobro razvijenu industriju, koja čini 13% BDP – a.³⁷ Izvozi se aluminij, a od grana industrije najrazvijenija je prehrambena, metalna, drvena, tekstilna i petrokemijska. Počela se razvijati industrija cementa, obuće i tekstila. Izvozom nafte postiže se relativno najveći dio vrijednosti ukupnog izvoza zemlje.

6.3. Temeljni makroekonomski pokazatelji

Kamerun je jedna od gospodarski najstabilnijih zemalja Afrike. U nastavku će biti prikazan BDP Kameruna, inflacija, zaposlenost i radna snaga, njegova međunarodna razmjena te vanjski dug zemlje.

6.3.1. Bruto domaći proizvod Kameruna

Prema razini BDP – a, koji prosječno iznosi 46,10 milijardi dolara, Kamerun spada u srednje razvijene svjetske države, ali je jedna od najrazvijenijih afričkih zemalja. Sukladno BDP - u, Kamerun pokazuje tendenciju ekonomskog rasta jer BDP uzastopno raste iz godine u godinu, vodeći tako zemlju u gospodarsku ekspanziju i omogućujući joj stabilan rast i razvoj.

---

³⁶Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str.422

³⁷Ibidem

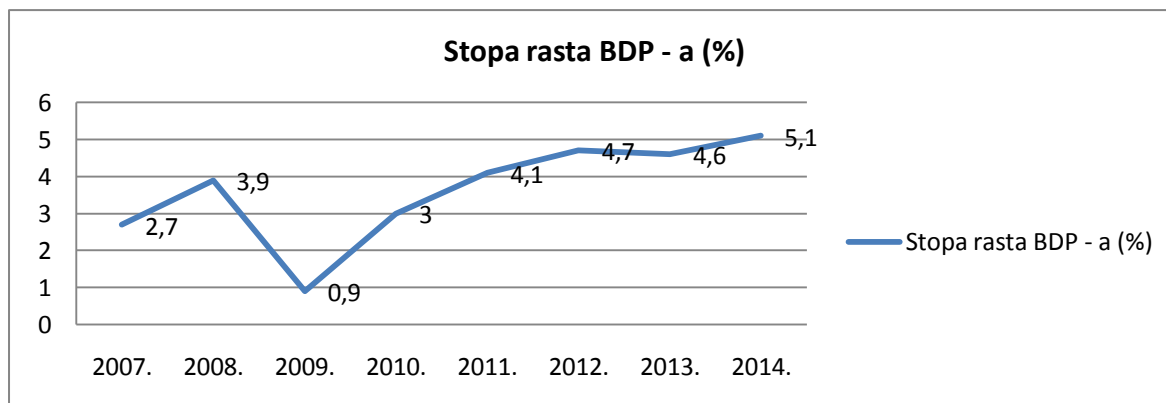
Ova naftom bogata zemlja je razmjerno bogat i stabilan primjer uspješne afričke zemlje, a novac zarađuje od iskorištavanja naftnih bogatstava.³⁸Bogatstvo zemlje leži u zalihama nafte, boksita, željeza i zlata. U Tablici 13 i Grafikonu 13 prikazana je stopa rasta BDP-a Kameruna.

Tablica 13. BDP Kameruna od 2007. do 2014. godine

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BDP (mlrd. USD)	40,24	42,75	42,79	44,33	47,86	51,61	53,16	67,2
BDP percapita (USD)	2.200	2.300	2.300	2.300	2.300	2.400	2.400	3.000
Realni rast BDP (%)	2,7	3,9	0,9	3	4,1	4,7	4,6	5,1

Izvor: IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com , pristupljeno 12.10.2010.

Grafikon 13. Stopa realnog rasta BDP – a za Kamerun od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Bruto domaći proizvod Kameruna u razdoblju od 2007. do 2014. godine porastao je za 26,96 milijarde dolara, odnosno za 41%. Na početku promatranog razdoblja, 2007. godine, stopa rasta iznosila 2,7%, a 2014. godine, ona je iznosila 5,1% te je od 2007. do 2014. godine porasla za 2,4%. Najniža stopa rasta BDP – a bila je 2009. godine i iznosila je samo 0,9%. Nakon 2009. godine stopa rasta BDP – a Kameruna raste. Bruto domaći proizvod percapita Kameruna prosječno iznosi 2.400 dolara godišnje što znači da kamerunski stanovnik zarađuje 200 dolara mjesečno. Sukladno istraženim podacima može se reći da Kamerun ima relativno visok BDP, BDP percapita te stopu realnog rasta BDP – a u odnosu na ostale afričke zemlje. Ova gotovo najrazvijenija zemlja u Africi ima razvijene strateške programe razvoja, ali

³⁸Adams, S.: Geografija svijeta, Zagreb, Znanje, 2005., str. 233

njegovo gospodarstvo uvelike ovisi o nafti i kretanjima cijena nafte na svjetskom tržištu.

6.3.2. Inflacija u Kamerunu

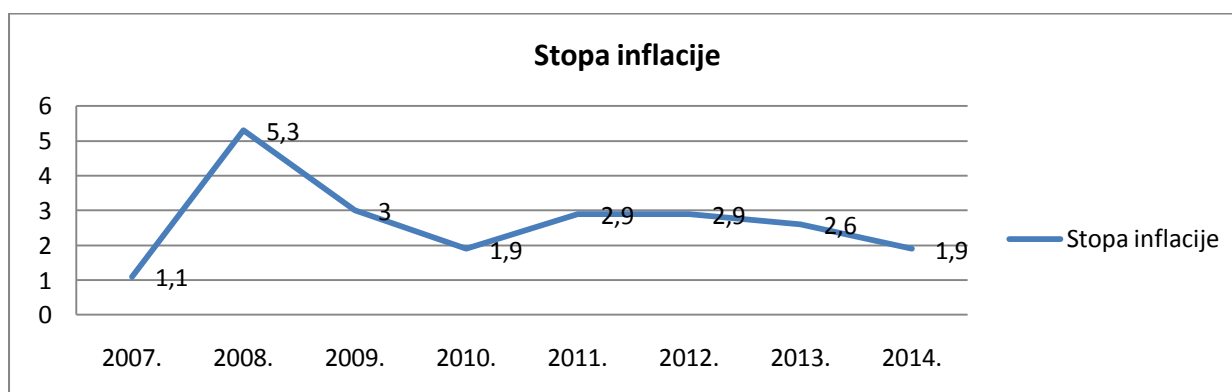
Prosječna stopa inflacije u Kamerunu iznosi 2,81%. U Tablici 14. i Grafikonu 14. prikazane su promjene u stopi inflacije u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 14.: *Inflacija u Kamerunu od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflacija(%)	1,1	5,3	3,0	1,3	2,9	2,4	2,1	1,9

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 14. *Inflacija u Kamerunu od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 14. vidljivo je da stopa inflacija u razdoblju od 2007. do 2014. godine nije prelazila stopu od 5% osim 2008. godine kada je iznosila 5,3% i to zbog utjecaja financijske krize. Tako je 2007. godine ona iznosila je 1,1%, a 2014. godine, iznosila je 1,9%. Nakon 2008. godine stopa inflacije počinje padati te 2010. godine ona iznosi 1,9%. Godine 2011. zabilježen je porast inflacije na 2,9% te nakon 2011. godine inflacija Kameruna opada i 2014. godine smanjuje se na 1,9%.

Ovako niska stopa inflacije je izrazito povoljna za gospodarstvo Kameruna te omogućava zemlji nesmetan i stabilan ekonomski rast i razvoj.

6.3.3. Zaposlenost i radna snaga

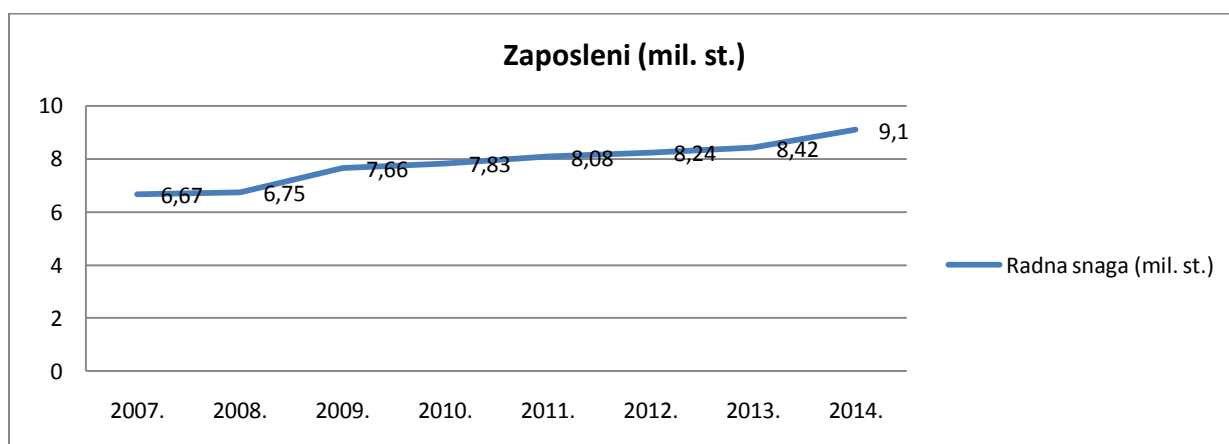
Zemlja ima 15 milijuna stanovnika, od kojih je zaposleno 6 milijuna. To znači da u Kamerunu radi 40% stanovništva, a razlog tomu je što je stanovništvo po strukturi vrlo mlado. Stanovništvo je najviše zaposleno u poljoprivredi i u tvornicama prerade nafte i naftnih derivata. U Tablici 15. i Grafikonu 15. prikazani su podaci o radno aktivnom stanovništvu Kameruna.

Tablica 15.: Zaposleni u Kamerunu od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zaposleni (mil.)	6,67	6,76	7,66	7,84	8,08	8,25	8,43	9,10

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 15.: Zaposleni u Kamerunu od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz Grafikona 15. vidljivo je da od 15 milijuna stanovnika u Kamerunu, u ovoj zemlji je prosječno zaposleno samo 7,84 milijuna stanovnika. Na početku promatranog razdoblja 2007. godine bilo je 6,67 milijuna zaposlenog stanovništva, a 2014. godine bilo je 9,1 milijun, što predstavlja povećanje za 2,43 milijuna stanovnika. Iz prikazanog grafikona vidi se da je broj zaposlenog stanovništva u porastu.

Stopa nezaposlenosti u Kamerunu iznosi 30%.³⁹ U Kamerunu prevladava stanovništvo koje je mlađe od 15 godina, odnosno njih je 42,7%, a tako mlada populacija ne može raditi. Ova stopa nezaposlenosti je visoka, a razlog tomu je visok udio stanovništva mlađeg od 15 godina (42,7%) te nizak udio stanovništva starijeg od 60 godina (5,1%). Budući da su podaci o stopi nezaposlenosti za Kamerun dostupni samo za 2001. i 2014. godinu, nemoguće je pratiti promjene u stopi nezaposlenosti kroz određeno promatrano razdoblje.

6.3.4. Međunarodna razmjena

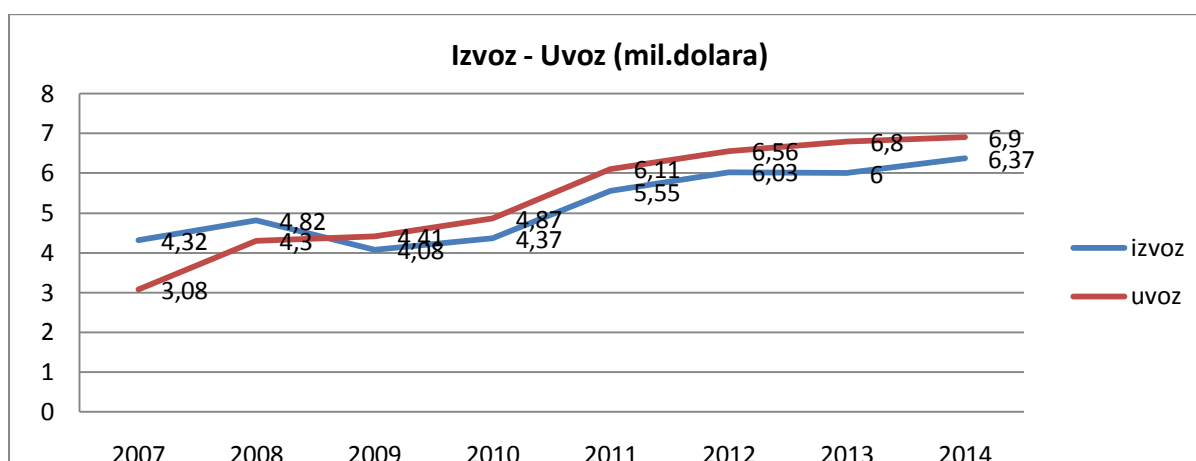
Kamerun je vrlo bogat naftom te je nafta glavni izvoz proizvod ove zemlje. Osim nafte, Kamerun izvozi kakao, kavu i pamuk. U Tablici 16. i Grafikonu 16. prikazani su podaci o izvozu i uvozu Kameruna.

Tablica 16.: *Izvoz – Uvoz u Kameruna od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izvoz (mlrd. dolara)	4,32	4,82	4,08	4,37	5,55	6,03	6,00	6,37
Uvoz (mlrd. dolara)	3,08	4,30	4,41	4,87	6,11	6,56	6,80	6,90
Saldo (mlrd. dolara)	1,24	0,52	-0,33	-0,50	-0,56	-0,53	-0,80	-0,53

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 16.: *Izvoz - Uvoz Kameruna od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

³⁹IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com, pristupljeno 13.10.2015.

Izvoz Kameruna prosječno je iznosio 5,19 milijardi dolara godišnje. Iz Grafikona 16. vidljivo je da je izvoz Kameruna od 2007. do 2008. godine bilježio rast te je 2008. godine iznosio 4,82 milijarde dolara, a 2009. godine izvoz pada na 4,08 milijarde te nakon 2009. godine izvoz raste i 2014. godine poprima vrijednost od 6,37 milijardi dolara.

Uvoz Kameruna prosječno je iznosio 5,37 milijardi dolara godišnje. Iz grafikona 15. vidljivo je da uvoz Kameruna u razdoblju od 2007. do 2014. godine raste. Tako je 2007. godine uvoz bio 3,08 milijardi, a 2014. godine narastao je na 6,37 milijardi dolara što predstavlja povećanje za 3,29 milijardi dolara, odnosno za gotovo 107%.

Glavni kamerunski izvozni partneri su Španjolska, Kina, Indija, Italija, Francuska i Belgija. Kamerun najviše izvozi sirovu naftu i naftne derivate, drvo, kakao, aluminij, kavu i pamuk. Glavni kamerunski uvozni partneri su Kina, Nigerija, Francuska, Belgija i SAD.

Sukladno svemu navedenome, može se zaključiti da je vanjskotrgovinska razmjena Kameruna zabilježila deficit. Glavnina njezina izvoza temelji se na nafti i zemnom plinu, a glavnina uvoza na hrani i potrošačkim proizvodima. Stoga je potrebno uložiti dodatne napore u izvoz drugih resursa kojima zemlja obiluje, da bi se poboljšao i povećao izvoz zemlje.

6.3.5. Javni dug Kameruna

Javni dug Kameruna je dobar pokazatelj stanja gospodarstva Kameruna te prosječno iznosi 12,4% BDP – a. Javni dug Kameruna u periodu od 2007. Do 2014. godine prikazan je u Tablici 17. i Grafikonu 17.

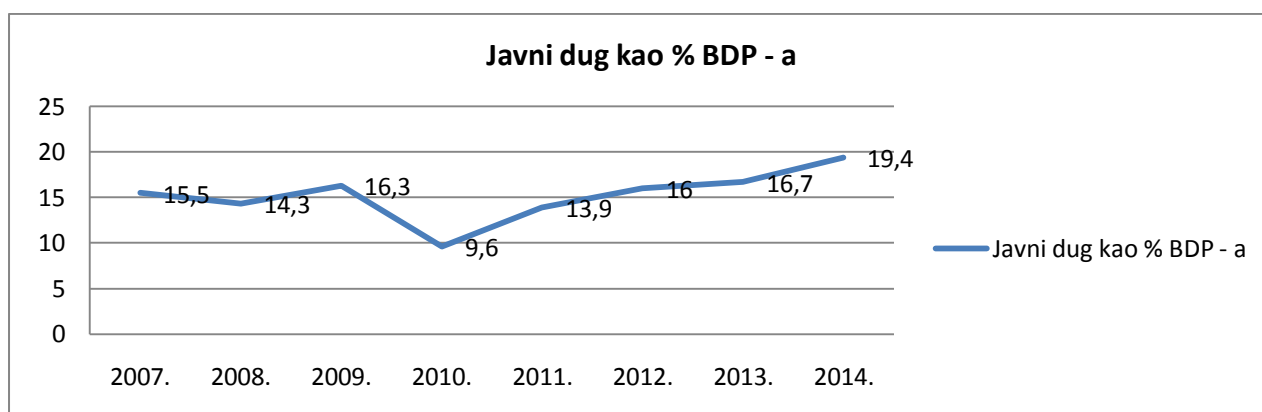
Tablica 17.: *Javni dug Kameruna od 2007. – 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Javni dug (% BDP-a)	15,5	14,3	16,3	9,6	13,9	16,00	16,7	19,4

Izvor: izrada autorice prema podacima www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 17.: Javni dug Kameruna kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Javni dug Kameruna 2007. godine iznosio je 15,5% BDP – a, a 2014. godine bio je 19,4% BDP – a, što je povećanje za 3,9% u roku od sedam promatranih godina. Najviši javni dug bio je 2014. godine, kada je iznosio 19,4% BDP – a. Iz Grafikona 17. vidljivo je da je javni dug bio najniži 2010. godine te je tada iznosio 9,6% BDP – a. Nakon 2010. godine javni dug je rastao te je do 2014. godine narastao za 10% i dostigao maksimum.

Sukladno istraženim podacima, može se zaključiti da je Kamerun jedna od najbogatijih zemalja Afrike. Gospodarstvo zemlje je stabilno. BDP pokazuje kontinuiranu tendenciju rasta, dok BDP percapita stagnira. Stopa rasta realnog BDP – a je fluktuirajuća i niska. Ova zemlja ima nisku stopu inflacije, što se pozitivno odražava na njezinu monetarnu i fiskalnu politiku. Unatoč dobrim makroekonomskim pokazateljima, stopa nezaposlenosti je u ovoj zemlji vrlo visoka te svaki 30 – ti stanovnik ove zemlje je bez posla. Može se zaključiti da ova zemlja ima stabilne gospodarske odnose te razvijene strateške programe razvoja koje implementira.

7. JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA – GOSPODARSKI PRIKAZ ZEMLJE

Južnoafrička Republika se nalazi u Južnoj Africi, a službeno ime joj je Južnoafrička Republika. Po državnom uređenju to je predsjednička republika. Zemlja zahvaća površinu od 1.219.090 km² te ima 43,5 milijuna stanovnika. Gustoća naseljenosti na ovom području iznosi 35,8 st/km², a glavni grad zemlje je Cape Town.⁴⁰ Službeni jezik zemlje je engleski, afrikaans, ndebelski, ksoski i zulu. Može se reći da je ovo multilingvalna zemlja. Novčana jedinica ove zemlje je rand.

Slika 5. Geografski prikaz Južnoafričke Republike

Izvor: Južnoafrička Republika - JAR - Hrvatska - Smokvina.hr, <http://www.smokvina.hr/hr/kategorije/o-destinacijama-za-putovanja/juznoafrička-republika-jar>, pristupljeno 10.10.2015.

Povijest današnje Južnoafričke Republike seže u 17. stoljeće, kada je ovo područje bilo vrlo rijetko naseljeno stanovnicima iz naroda Suni, koji su se uzdržavali lovom i sakupljanjem plodova.⁴¹ Već u 2. stoljeću dijelove ove zemlje počeli su naseljavati bantu narodi. Prvi europski doseljenici na ovom području su bili Nizozemci i Nijemci,

⁴⁰Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 415

⁴¹Ibidem, str. 417

koji su utemeljili naselje Kaapstad za opskrbu nizozemskih brodova na putu prema Indiji. Već do 1795. ovi doseljenici su prodrli u unutrašnjost zemlje i istisnuli izvorno sansko stanovništvo. Godine 1910. zemlja je od svojih četiriju kolonija utemeljila Južnoafrički Savez, koji je postao dominion s velikom unutarnjom autonomijom bjelačkog stanovništva.

7.1. Zemljopisna i demografska obilježja

Južnoafrička Republika je država na krajnjem jugu afričkog kontinenta, između Namibije (duljina granice 967 km), Bocvane (1840 km) i Zimbabvea (225 km) na sjeveru, Atlantskog oceana na zapadu, Indijskog oceana na jugu i jugoistoku, Mozambika (491 km) i Svazija (430 km) na sjeveroistoku; 1 219 090 km².

Najveći dio Južnoafričke Republike nalazi se na afričkom visokom ravnjaku (1200 do 1800 m), koji se strmim rubom spušta prema primorskoj ravnic; na sjeveroistoku završava u gorju Drakensberg (Mafadi, 3446 m). Stepeničasti ravnjaci (Sjeverni, Veliki i Mali Karroo) između strmoga ruba unutar ravnjaka i primorske ravnice međusobno su odijeljeni gorskim lancima. Uska obalna ravnica ispinje se iznad Cape Towna u poravnano gorje Table (1092 m). Prastara podloga južne Afrike pripadala je paleozojskomu kontinentu Gondvani. Bogata rudna ležišta nastala su prodorima magme u najranije geološko doba, u mladim vulkanskim kraterima nastali su dijamanti, a u pretkambrijskim konglomeratima (ravnjak Witwatersrand) zlato. Rudna ležišta platine i kroma nalaze se u bazičnoj magmi, a cinka u granitima Transvaala. Poznata su ležišta manganove i željezne rude, azbesta i dijamanta, koji se nalaze u eruptivnoj stijeni kimberlitu.

Prema popisu stanovništva 2001. godine u Južnoafričkoj Republici živi 43 685 699 st. ili 35,8 st./km². Najviše se povećava broj crnačkog stanovništva zbog velikog nataliteta, dok se mortalitet zbog poboljšanja zdravstvenih uvjeta smanjio. Najgušće je naseljeno glavno rudarsko područje između Pretorije i Johannesburga (100 do 200 st./km²) i primorje Indijskog oceana (25 do 100 st./km²). Stanovništvo se sastoji od Bantu crnaca (76,3% st. od čega Zulu 22,0%, Xhosa 18,0%, Pedi 9,0%, Sotho 7,0%, Tswana 7,0%, Tsonga 3,5%, Swazi 3,0%), bijelaca (12,7%), mješanaca (8,5%), koji se nazivaju »obojeni« (engl. *coloured*), i Azijaca (2,5%). Stanovnici su

prema vjeroispovijesti kršćani (66,4%: protestanti 36,6%, pripadnici domorodačke neovisne Crkve 22,2% i katolici 7,6%), pripadnici različitih tradicionalnih vjerovanja (30,0%), hinduisti (1,3%), muslimani (1,1%) i dr. (1,2%). Porast stanovništva iznosi 1,6% (1994–99) i odgovara prirodnomu priraštaju stanovništva 1,4%. Natalitet je za afričke prilike nizak i iznosi 2,64%, što je uz Tunis i Egipat najmanji na kontinentu. Mortalitet je relativno visok i iznosi 1,23%. U dobi do 14 godina ima 33,8% stanovnika, od 15 do 64 godina ima 60,1% stanovnika, a u dobi iznad 65 godina ima 6,1% stanovnika. Očekivano trajanje života za muškarce iznosi 53,6 godina, a za žene 57,8 godina. U poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu zaposleno je 9,0% aktivnih stanovnika, u industriji, građevinarstvu i rudarstvu 17,3%, u uslužnim djelatnostima 73,7%. Bjelačko stanovništvo se dijeli na Afrikaanere (56% bijelaca), koji su potomci Nizozemskih doseljenika Bura, a žive u Transvaalu i pokrajini Oranje.⁴²

7.2. Gospodarstvo Južnoafričke Republike

Južnoafrička Republika je gospodarski najrazvijenija afrička zemlja. Ova zemlja ima čvrste temelje u velikom rudnom bogatstvu, raznolikim prirodnim resursima za poljodjelstvo te dobro razvijenom prometnom i ostalom infrastrukturu. Ovo gospodarstvo čini gotovo jednu četvrtinu ukupnog afričkog BDP – a.

U gospodarstvu Južnoafričke Republike dominira poljoprivreda. Zemlja ima 13 milijuna hektara njiva te 81 milijun hektara travnjaka i pašnjaka. U ovoj gospodarskoj grani radi 7,4% radne snage, koja ostvaruje 3,7% BDP – a.⁴³ U zemlji se najviše proizvodi kukuruz, pšenica, ječam i povrće, dok je za domaće tržište i Europu i dalje važna proizvodnja voća te uzgoj uljarica. Stočarstvo je razvijenije u unutrašnjosti zemlje, a najvažnije je mesno i mliječno govedarstvo i ovčarstvo. Što se tiče ribarstva, zemlja ima vrlo bogata ribolovna područja. Ulov riba u ovoj zemlji iznosi 592.000 tona godišnje. Glavne ribarske luke s kapacitetima za preradu ribe su Cape Town, Mosselbaai, PortElizabeth i East London.⁴⁴

Južnoafrička republika posjeduje plemenite kovine poput platine, kroma i mangana te je ujedno i najveći svjetski proizvođač zlata. Dijamanti su u ovoj zemlji drugi po

---

⁴²Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 416

⁴³Ibidem, str. 419

⁴⁴Ibidem

važnosti te čine 10% izvoza zemlje. Zemlja ima također bogata ležišta kamenog ugljena, čijaproizvodnja iznosi 220,4 milijuna tona i čini je petom zemljom u svijetu po proizvodnji kamenog ugljena.

Ova afrička zemlja je industrijski najrazvijenija zemlja Afrike. Industrija pokriva sve domaće potrebe stanovništva, čini četvrtinu izvoza zemlje, a u ovoj gospodarskoj grani je zaposleno 1,39 milijuna ljudi. Industrija u ovoj zemlji ostvaruje 18,2% BDP – a. Najveća industrijska područja ove zemlje su Witwatersrand, Cape Town, Durban i PortElizabeth.

Jedna je od vodećih svjetskih turističkih destinacija sa 5,91 milijuna inozemnih turista na godinu. Zemlja godišnje bilježi oko 860.000 turističkih dolazaka, a turizam čini 3% BDP – a ove zemlje.

7.3. Temeljni makroekonomski pokazatelji

Kao što je već napomenuto Južnoafrička Republika je jedna od najrazvijenijih država Afrike. U nastavku će biti prikazani makroekonomski pokazatelji ove afričke države.

7.3.1. Bruto domaći proizvod Južnoafričke Republike

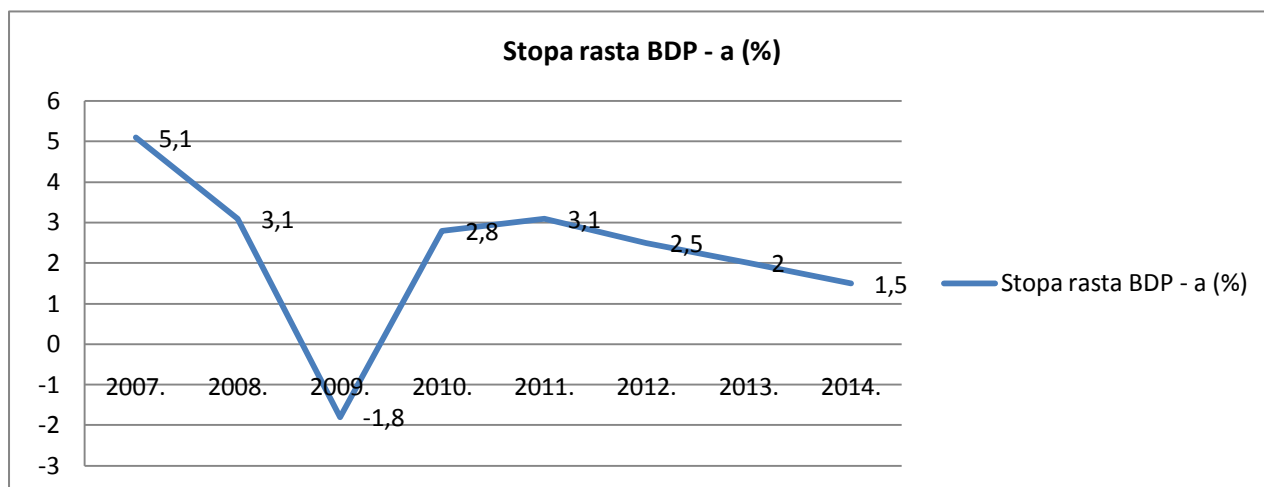
Bruto domaći proizvod ove zemlje 1980. godine iznosio je 80,5 milijardi dolara, dok 2014. godine je iznosio 363,65 milijardi dolara, što je povećanje za 283 milijarde dolara u 24 godine. Ovaj podatak ukazuje na vrlo ekspanzivan rast gospodarstva ove zemlje. U Tablici 18. i Grafikonu 18. prikazana je promjena stope realnog rasta BDP-a Južnoafričke republike za razdoblje od 2007. do 2014. godine.

Tablica 18. BDP Južnoafričke Republike od 2007. do 2014. godine

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BDP (mlrd. USD)	467,8	491	504,6	524	562,2	592	595,7	693,9
BDP percapita (USD)	9.700	10.100	10.300	10.700	11.100	11.600	11.500	12.900
Realni rast BDP (%)	5,1	3,1	-1,8	2,8	3,1	2,5	2	1,5

Izvor: IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com, pristupljeno 15.10.2015.

Grafikon 18. : Stopa realnog rasta BDP – a za Južnoafričku Republiku 2007. – 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Realni rast BDP – a Južnoafričke Republike 2007. godine bio je 5,1%. Nakon 2007. godine BDP pada i 2009. godine poprima negativni predznak te iznosi -1,8%. Razlog pada BDP-a je utjecaj svjetske ekonomske krize te pada cijene nafte i cijene zlata i dijamanata na svjetskom tržištu. Od 2009. godine BDP počinje rasti te 2011. godine iznosi 3,1%. Nakon te godine BDP Južnoafričke Republike opada zbog pada cijene nafte na svjetskom tržištu. Bruto domaći proizvod percapita Južnoafričke Republike prosječno iznosi 10.980 dolara godišnje. Taj podatak pokazuje da prosječni stanovnik ove zemlje zarađuje 915 dolara mjesečno.

Sukladno istraženim podacima može se reći da Južnoafrička Republika ima relativno visok BDP, BDP percapita te stopu realnog rasta BDP – a u odnosu na preostale zemlje Afrike, koja je jedino u 2009. godine zabilježila negativnu stopu rasta zbog već navedenih razloga, te se je gospodarstvo nakon smanjivanja svjetske ekonomske krize oporavilo. Ova gotovo najrazvijenija zemlja u Africi ima razvijene strateške programe razvoja, ali njegovo gospodarstvo uvelike ovisi o nafti i kretanjima cijena nafte na svjetskom tržištu.

7.3.2. Inflacija u Južnoafričkoj Republici

Inflacija u Južnoafričkoj Republici je viša od inflacije u ostalim zemljama Afrike, a razlog tomu je promjena cijena zlata na svjetskom tržištu.

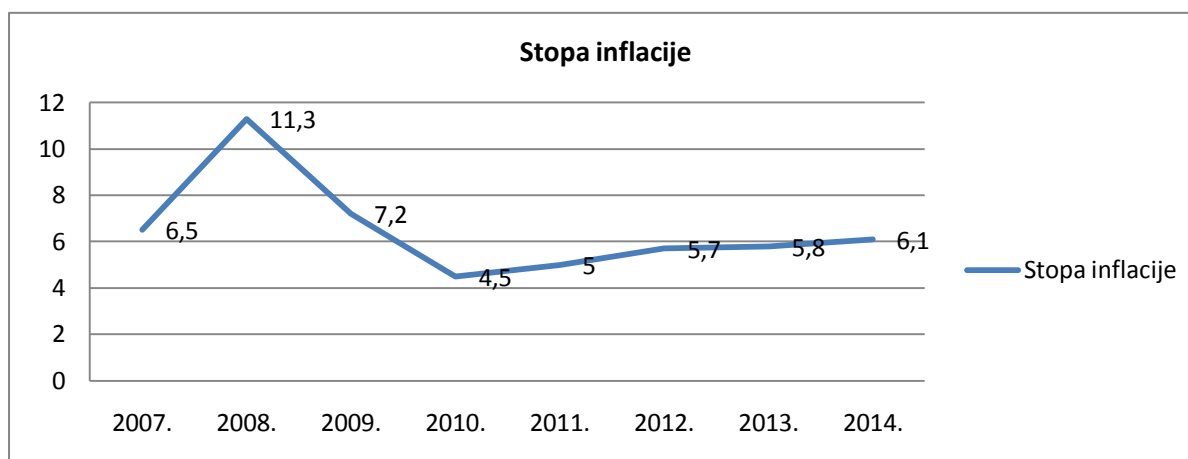
Južnoafrička republika je zemlja s vrlo jakim gospodarstvom jer je prva u svijetu po proizvodnji zlata, dijamanta i rudarstvu, a to joj omogućuje da ostvari stabilnu monetarnu politiku i makroekonomsku ravnotežu. Financijsko tržište zemlje karakterizira još uvijek nestabilan gospodarski rast te prevelika državna potrošnja, koja uvelike utječe na inflaciju. U Tablici 19. i Grafikonu 19. prikazana je promjena inflacije u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 19.: Inflacija u Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inflacija(%)	6,5	11,3	7,2	4,5	5	5,7	5,8	6,1

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 19. : Inflacija u Južnoafričkoj Republici od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz Grafikona 19. vidljivo je kako je inflacija u Južnoafričkoj Republici tijekom sedam promatranih godina bila visoka što znači da je došlo do povećanja agregatne razine cijena u odnosu na vrijednost novca. Stopa inflacije je u tom razdoblju prelazila 5%. Godine 2007. iznosila je 6,5%, a 2014. godine iznosila je 6,1%. Najviša stopa inflacije u Južnoafričkoj Republici je bila 2008. godine, kada je naglo porasla na

11,3% zbog utjecaja financijske krize. Međutim, nakon 2008. godine stopa inflacije počinje kontinuirano padati do 2010. godine kada iznosi 4,5%. Nakon 2010. godine inflacija Južnoafričke republike je u porastu te 2014. godine ona je iznosila 6,1% i to zbog pada cijena nafte na svjetskom tržištu.

7.3.3. Zaposlenost i radna snaga

U Južnoafričkoj Republici je trećina radne snage nezaposlena, a to su uglavnom crnci i mješanci. Ispod granice siromaštva živi 24% stanovnika.⁴⁵ Oko četvrtine radno aktivnog stanovništva je nezaposleno, te isto toliko stanovništva živi sa manje od 2 dolara dnevno. Zemlju karakterizira velika prisutnost kriminala i korupcije, što odbija inozemne investicije te otežava zapošljavanje radne snage na tržištu rada. Prema provedenim istraživanjima autora Stonea, 30% poduzeća zemlje navodi kriminal kao veliku prepreku u daljnjem zapošljavanju radne snage.⁴⁶

Južnoafrička Republika ima 43,5 milijuna stanovnika a od toga je 2014. godine bilo zaposleno 20,23 milijuna. Prema stopi nezaposlenosti, nalazi se u skupini zemalja u svijetu s najvećom stopom. U Tablici 20 i Grafikonu 20 prikazano je kretanje radne snage u Južnoafričkoj republici u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 20.: Zaposleni u Južnoafričkoj republici od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zaposleni(mil.)	16,09	20,49	17,79	17,30	17,66	18,06	18,54	20,23

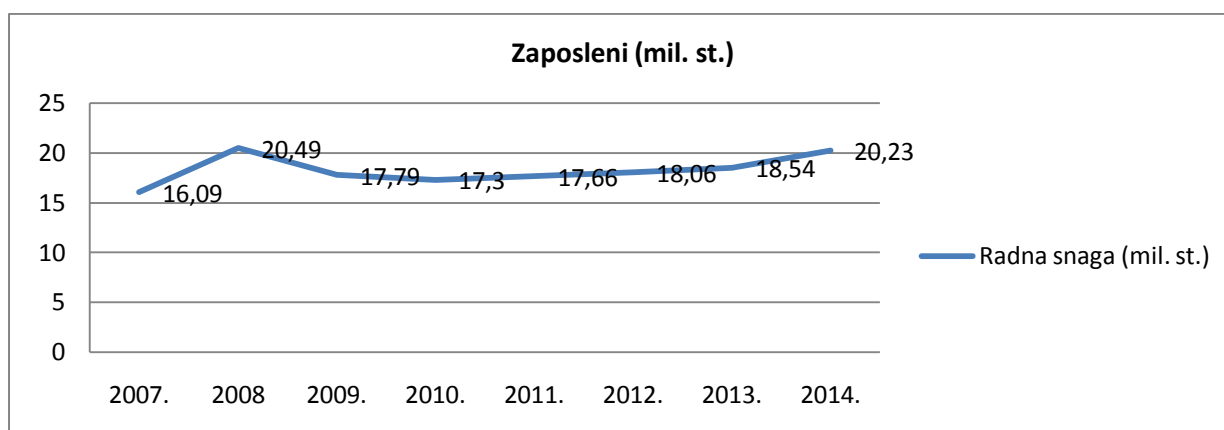
Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

⁴⁵Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003., str. 419

⁴⁶Stone, C.: Crime, Justice, and Growth in South Africa: Toward a Plausible Contribution from Criminal Justice to Economic Growth, Centar za međunarodni razvoj - Sveučilište Harvard., 2006., str. 131

Grafikon 20. Zaposleni u Južnoafričkoj Republici od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014.

Iz Grafikona 20. vidljivo je da je 2007. godine, u zemlji bilo zaposleno 16,09 milijuna stanovnika, dok je 2014. godine bilo zaposleno 20,23 milijuna stanovnika, što predstavlja povećanje zaposlenosti radne snage za 4,14 milijuna stanovnika, odnosno za 21%. Broj zaposlenih od 2007. godine naglo raste te je 2008. godine bilo zaposleno 20,49 milijuna. Nakon te godine zaposlenost se smanjuje radi svjetske financijske krize sve do 2010. godine kada poprima vrijednost od 17,30 milijuna stanovnika. Od tada pa sve do 2014. godine bilježi se porast zaposlenosti.

Od 43 milijuna stanovnika, koliko ih Južnoafrička Republika ima, u ovoj zemlji je prosječno zaposleno samo 18,27 milijuna stanovnika. U zemlji je najviše stanovnika mlađe populacije koja je radno nesposobna, pa je tako tržište radne snage nezasićeno. Osim toga, ne postoje značajno razvijene investicije i industrija pa je i otvaranje novih radnih mjesta zanemareno.

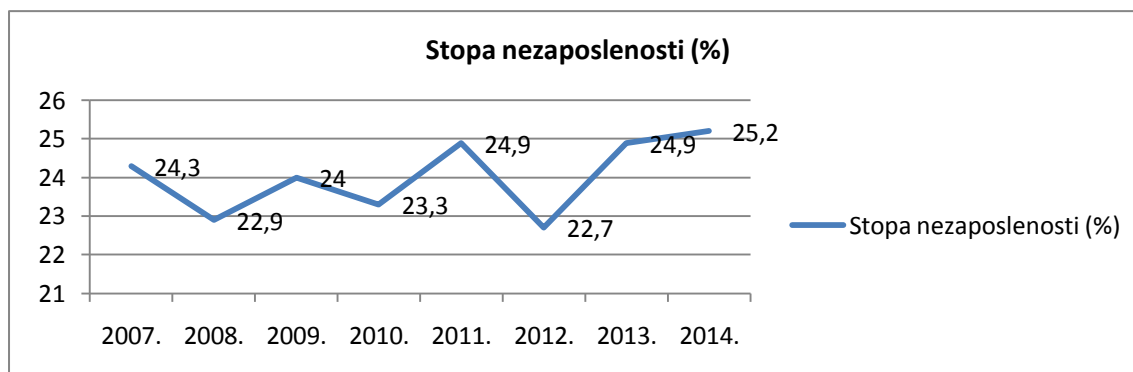
U Tablici 21. i Grafikonu 21. prikazana je stopa nezaposlenosti Južnoafričke Republike u promatranom razdoblju.

Tablica 21.: Stopa nezaposlenosti u Južno afričke republike od 2007. do 2014.godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Stopa nezaposlenosti (%)	24,3	22,9	24,0	23,3	24,9	22,7	27,9	25,2

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 21. stopa nezaposlenosti u Južnoafričkoj Republici od 2007. do 2014. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Iz grafikona 21. vidljivo je da je 2007. godine stopa nezaposlenosti iznosila 24,3%. Najviša stopa nezaposlenosti bila je 2014. godine, kada je iznosila 25,1%, a najniža stopa nezaposlenosti je bila 2012. godine, kada je iznosila 22,7%. Prosječna stopa nezaposlenosti za ovu zemlju iznosi 24,01%. Razloge tako visoke stope nezaposlenosti u ovoj zemlji treba tražiti u prisutnosti političke i ekonomske nestabilnosti, nedovoljno razvijenom tržištu rada te vrlo mladom stanovništvu.

7.3.4. Međunarodna razmjena

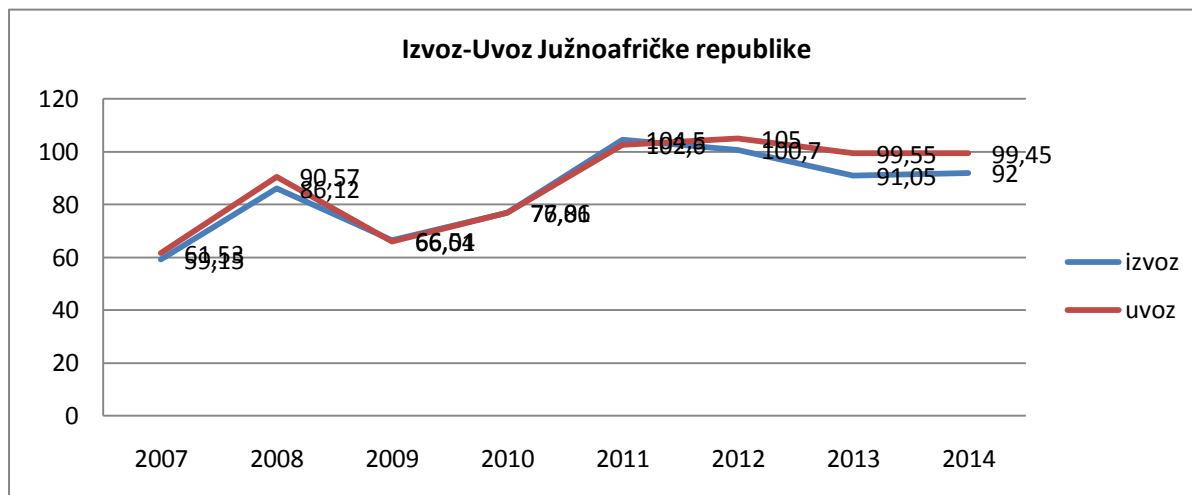
Međunarodnu razmjenu obilježava veliki izvoz zlata i dijamanta, koji čini 90% ukupnog izvoza zemlje. Južnoafrička Republika tako ostvaruje dobru međunarodnu razmjenu sa većinom zemalja na ostalim kontinentima, a najviše sa Europom i Amerikom. Izvoz i uvoz prikazan je u Tablici 22. i Grafikonu 22.

Tablica 22.: Izvoz – Uvoz u Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Izvoz (mlrd. dolara)	59,15	86,12	66,54	76,86	104,50	100,70	91,05	92,00
Uvoz (mlrd. dolara)	61,53	90,57	66,01	77,01	102,60	105,00	99,55	102,20
Saldo (mlrd. dolara)	-2,38	-4,55	0,53	-0,15	1,90	-4,30	-8,50	-10,20

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 22.: Izvoz-Uvoz Južnoafričke Republike od 2007. do 2014. godine u mlrd dolara

Izvor: izrada autorice prema podacima www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Izvoz Južnoafričke Republike prosječno je iznosio 85,31 milijardi dolara godišnje. Iz grafikona 22. vidljivo je da je izvoz zemlje 2007. godine bio 59,15 milijardi dolara i rastao je do 2008. godine kada je iznosio 86,12 milijardi. Nakon 2008. godine zabilježen je pad izvoza te je 2009. godine iznosio 66,54 milijarde. Te godine izvoz je bio najmanji u sedam promatranih godina te nakon toga bilježi rast sve do 2011. godine kada poprima vrijednost od 104,50 milijardi. Nakon 2011. godine pa do 2014. godine izvoz opada i tada ima vrijednost 92,00 milijardi dolara godišnje.

Uvoz Južnoafričke Republike prosječno je iznosio 88,06 milijardi dolara godišnje. Na početku promatranog razdoblja 2007. godine, uvoz zemlje iznosio je 61,53 milijardi dolara, a 2014. godine iznosio je 99,45 milijardi dolara, što predstavlja povećanje za 37,92 milijardi dolara, odnosno za gotovo 62%. Najveći uvoz zemlja je ostvarila 2011. godine, kada je on iznosio 102,6 milijardi dolara. Analizirajući podatke iz Grafikona 21. zamjećuje se da je uvoz bio u porastu 2008. godine kada je iznosio 90,57 milijardi dolara. Nakon te godine zabilježen je pad uvoza te je 2009. godine on bio 60,01 milijardi. Nakon tog razdoblja uvoz bilježi kontinuirani rast sve do 2014. godine.

Zlato, dijamanti i rude čine glavninu izvoza Južnoafričke Republike. Glavni izvozni partneri zemlje su SAD, Kina, Francuska, Italija i Španjolska. Južnoafrička Republika prosječno uveze robe u vrijednosti od 88 milijardi dolara, a glavni uvozni proizvodi su elektronička oprema i hrana kojom se opskrbljuje domaće stanovništvo. Glavni uvozni partneri zemlje su SAD, Kanada, Italija i Francuska.

Sukladno svemu navedenom, može se zaključiti da je vanjskotrgovinska razmjena Južnoafričke Republike zbog brojnih problema nezadovoljavajuća, iako zemlja posjeduje brojne prirodne resurse i ima veliki potencijal za ostvarenje uspješne međunarodne trgovine.

7.3.5. Javni dug Južnoafričke Republike

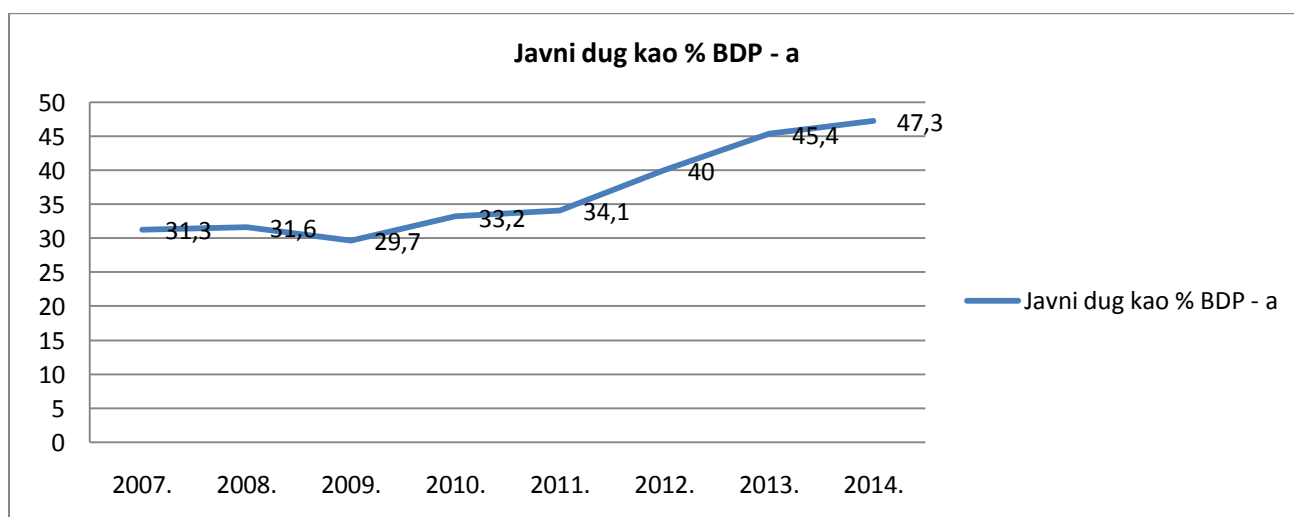
Javni dug Južnoafričke Republike je dobar pokazatelj stanja gospodarstva zemlje. Javni dug zemlje prosječno iznosi 36,57% BDP. Taj pokazatelj ukazuje na činjenicu da je zemlja vrlo malo zadužena u inozemstvu te da vrlo dobro raspolaže svojim proračunskim sredstvima. U tablici 23. i Grafikonu 23. prikazani su podaci o javnom dugu Južnoafričke Republike u razdoblju od 2007. do 2014. godine.

Tablica 23.: *Javni dug Južnoafričke Republike od 2007. do 2014. godine*

Godina	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Javni dug (% BDP-a)	31,3	31,6	29,7	33,2	34,1	40,0	45,4	47,3

Izvor: izrada autorice prema podacima www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Grafikon 23.: *Javni dug Južnoafričke Republike kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine*

Izvor: izrada autorice prema podacima IndexMundi - Country Facts, www.indexmundi.com i CIA World Factbook 2014

Javni dug zemlje 2007. godine iznosio je 31,3% BDP – a, a 2014. godine iznosio je 47,3% BDP – a, što je povećanje za 16 postotnih poena u roku od sedam promatranih godina. Najviši javni dug bio je 2014. godine, kada je iznosio 47,3% BDP – a. Iz grafikona 22. vidljivo je kako javni dug Južnoafričke Republike ima rastuće kretanje. Javni dug najniži je bio 2009. godine te je tada iznosio 29,7% BDP – a. Iz grafikona 27. vidljivo je kako javni dug Južnoafričke Republike ima rastuće kretanje, što svakako nije povoljno gospodarstvo zemlje. Ovaj rastući podatak ukazuje na činjenicu da se zemlja iz godine u godinu sve više zadužuje u inozemstvu da bi financirala svoje javne rashode i podmirila proračunske dugove.

Sukladno istraženim podacima, može se zaključiti da je Južnoafrička Republika jedna od najbogatijih zemalja Afrike, a prirodnim bogatstvima zlata i dijamanta. Zemlja je mnogo naprednija od drugih afričkih zemalja te ima razvijeniju infrastrukturu i gospodarsku razvijenost. Iako gospodarski najjača zemlja Afrike, i nju karakteriziraju problemi poput nezaposlenosti, nejednakosti i siromaštva. Prema makroekonomskim pokazateljima zemlja ostvaruje gospodarski rast te u promatranom razdoblju nije zabilježila ni jednu stopu pada BDP – a. Nezaposlenost je glavni problem ove zemlje te mnogi stanovnici žive ispod granice siromaštva. Ovu zemlju također karakterizira korupcija, kriminal i politička nestabilnost što se u svakom slučaju negativno odražava na gospodarski napredak zemlje.

8. ZAKLJUČAK

Afrika je drugi po veličini kontinent na Zemlji. Ovaj kontinent je geografski veoma prostran te je etnički, kulturološki i raso vrlo raznolik. Na njemu žive mnogi narodi različitih boja kože, rase, vjere i kulture. Afrički kontinent smješten je na samom ekvatoru te ga karakterizira tropska klima tokom cijele godine. Kontinent je geografski podijeljen na četiri regije, od kojih je najrazvijenija Južna Afrika zbog prirodnih bogatstava zlata i dijamanta.

Gospodarstvo Afrike najmanje je razvijeno u cijelome svijetu. Ovaj kontinent je vrlo siromašan, a karakteriziraju ga problemi poput gladi, siromaštva, bolesti, nezaposlenosti te etičkih, religijskih i rasnih nejednakosti. Glavno prirodno bogatstvo Afrike je nafta i čini glavninu njezina izvoza i inozemnih investicija. Mnoge inozemne kompanije ulažu u afričku eksploataciju nafte, a afričko gospodarstvo je ovisno o fluktuacijama cijena nafte na svjetskom tržištu.

Nigerija je jedna od najrazvijenijih afričkih zemalja jer ima mnogo zaliha nafte, plina i ruda, uz mnogo obradive zemlje. Nigerija je jedna od najvećih svjetskih proizvođača palminog ulja. Bruto domaći proizvod zemlje se procjenjuje na 504 milijarde dolara, a njezina ekonomija u prosjeku raste 6 – 8% godišnje. Iako ima jake prirodne osnove i golem potencijal za razvoj, zemlju karakterizira nedostatak infrastrukture, neregulirane zakonske reforme, restriktivna monetarna politika te sukobi i korupcija. Sukladno istraženim podacima može se reći da Nigerija ima BDP približno visok kao i Južnoafrička Republika u odnosu na preostale promatrane zemlje, BDP per capita iznosi u prosjeku 2.550 dolara što je nizak iznos u odnosu na Alžir i Južnoafričku Republiku. Zaposlenost stanovništva, u odnosu na preostale promatrane zemlje je visoka. Iako je ovo geografski velika zemlja, obilje problema onemogućuju joj održivi ekonomski rast i napredak. Stoga zemlja treba provesti mnoge političke i gospodarske reforme da bi unaprijedila svoj rast i razvoj.

Alžir je afrička zemlja kojoj je izvoz nafte donio makroekonomsku stabilnost, sa novčanim rezervama višim od 200 milijardi dolara. Može se reći da Alžir ima visok BDP u odnosu na ostale afričke zemlje. Bruto domaći proizvod procjenjuje se na 259,26 milijardi dolara što je manje od BDP-a Nigerije za 244,74 milijarde dolara i

Južnoafričke Republike za 539,38 milijarde dolara. Bruto domaći proizvod percapita iznosi prosječno 7.287,50 dolara, što je u odnosu na preostale promatrane zemlje visok iznos. Stopu realnog rasta BDP – a u prosjeku iznosi 3,21%. Zaposlenost u Alžiru je niska u odnosu na preostale promatrane zemlje, a razlog tome je vrlo mlado stanovništvo. Zemlja ima uspješnu vanjskotrgovinsku razmjenu u odnosu na preostale promatrane zemlje. Može se zaključiti da je alžirsko gospodarstvo relativno stabilno, ali zemlja treba odgovoriti na brojne tržišne izazove da bi postala konkurentna i ostvarila stabilan ekonomski rast.

Kamerun je afrička zemlja koja novac u proračunu zarađuje iskorištavanjem svojih naftnih bogatstava. Kamerun je pokrenuo mnoge strateške programe razvoja kojima planira privući inozemne investitore, unaprijediti poljoprivredu, poboljšati trgovinu i dokapitalizirati banke. Bruto domaći proizvod prosječno iznosi 48,74 milijarde dolara što je najniži iznos u odnosu na preostale promatrane zemlje. Bruto domaći proizvod percapita iznosi 2.400 dolara što je manje od BDP-a percapita Alžira i Južnoafričke Republike, a približan je iznosu BDP-a percapita Nigerije. Realna stopa rasta BDP – a u prosjeku iznosi 3,62%. Stopa nezaposlenosti u ovoj zemlji je visoka, a razlog tomu je mali udio radno aktivnog stanovništva te slaba razvijenost tržišta rada. Zemlja ima zadovoljavajući gospodarski rast te donesene strateške programe razvoja, ali ih treba provesti učinkovitije i sustavno. Stoga je potrebno uložiti dodatne napore u izvoz drugih resursa kojima zemlja obiluje, da bi se poboljšalo ekonomsko stanje Kameruna.

Južnoafrička Republika je gospodarski najrazvijenija afrička zemlja koja ima čvrste temelje u velikom rudnom bogatstvu te ovo gospodarstvo čini jednu četvrtinu ukupnog afričkog BDP – a. Gospodarstvo zemlje karakterizira niska inflacija i stabilizirane javne financije, a brojni prirodni izvori zlata i dijamanta čine zemlju prvu u svijetu po proizvodnji tih prirodnih sirovina. Zemlja je gospodarski procvat tek nakon 2004. godine, što je rezultiralo padom nezaposlenosti. Ima visok BDP koji se procjenjuje na 553,90 milijarde dolara. Bruto domaći proizvod percapita, u odnosu na preostale promatrane zemlje, je također visok te u prosjeku iznosi 10.987,50 dolara. Stopa realnog rasta BDP – a iznosi 2,03%.

Sukladno svemu istraženome, može se zaključiti da su ove afričke zemlje vrlo bogate prirodnim resursima, kao što su nafta, zlato, dijamanti i rude. To predstavlja golem

gospodarski potencijal afričkih zemalja koji je nedovoljno iskorišten. Sve zemlje pokazuju gospodarski rast koji raste prosječno 4% godišnje te ih nije zahvatila svjetska gospodarska kriza. Unatoč polaganom gospodarskom razvoju, sve istražene zemlje karakteriziraju problemi poput gladi, siromaštva, etničkih i vjerskih sukoba, bolesti te korupcije i kriminala. Stanovništvo ovih zemalja živi na granici siromaštva, što daje negativnu sliku Afrike u svijetu. Inozemni investitori su slabo zainteresirani za ulaganja u ove zemlje upravo zbog svih navedenih problema. Stoga je potrebno uložiti velike napore da bi se istražene zemlje gospodarski i politički stabilizirale te da bi mogle postati konkurentne na svjetskom tržištu.

LITERATURA

Knjige:

1. Adams, S.: Geografija svijeta, Zagreb, Znanje, 2005.
2. Adams, S.: Geografija svijeta, Zagreb, Znanje, 2005.
3. Aščić, M.: Afrika – misija na crnom kontinentu, Stanek, Varaždin, 2010.
4. Crkvenčić, I.: Afrika – regionalna geografija, Školska knjiga, Zagreb, 1990.
5. Curić, Z. et al.: Geografija turizma, Naklada Ljevak, Zagreb, 2013.
6. Johnson, R. W.: Dokle će se održati Južna Afrika, OtokarKeršovani – Rijeka, Opatija, 1984.
7. Natek, M., Natek, K.: Države svijeta, Mozaik knjiga, Zagreb, 2003.
8. Pečer, Z.: Afrika, Naprijed, Zagreb, 1964.
9. Samuelson, P., Nordhaus, W.: Ekonomija, Mate, Zagreb, 2013.
10. Sayre, A. P.: Africa, Twenty-First Century Books, New York, 1999.
11. Šarić, V.: Drevna Amerika, Afrika i Oceanija, OtokarKeršovani, Rijeka, 1979.
12. Šehić, D.: Geografski Atlas Afrike, Profil multimedija, Zagreb, 2009.
13. "World Population Prospects: The 2006 Revision" Ujedinjeni narodi (Department of Economic and Social Affairs, population division), 2006.
14. Wasserbauer, B.: Osnove ekonomije, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2010.

Članci:

1. Eterović, N.: Tradicionalne afričke religije, Crkva u svijetu, Vol. 19, No.1, Zagreb, 1984., str. 30 – 39
2. Pirc, J.: Povijesno-geografske dinamike migracija u smjeru Afrika – EU, Migracijske i etničke teme, Vol.24 No.1-2 Lipanj 2008., str. 109 – 136
3. Ralašić, M.: Javni ili državni dug, Financijska praksa, No. 17, Vol. 4, Institut za javne financije, 2011.
4. Stone, C.: Crime, Justice, and Growth in South Africa: Toward a Plausible Contribution from Criminal Justice to Economic Growth, Centar za međunarodni razvoj - Sveučilište Harvard., 2006.

Internet izvori:

1. Afrika Kaart:<http://afrikakaart.nl> (25.09.2015.)
2. BL!N: <http://banjalukain.com/clanak/23948/sukobi-policije-i-stanovnistva-zbog-rusenja-kuca> (18.07.2015)
3. Limun.hr - Inflacija:<http://limun.hr/main.aspx?id=25695> (25.08.2015)
4. Cia World Factbook 2014., www.cia.gov
5. Južnoafrička Republika - JAR - Hrvatska - Smokvina.hr:
<http://www.smokvina.hr/hr/kategorije/o-destinacijama-za-putovanja/juznoafricka-republika-jar> (25.08.2015.)
6. Africa - BBC News - BBC.com:<http://www.bbc.com/news/world/africa>
(14.10.2015.)
7. South African Republic -
Britannica.com:<http://www.britannica.com/place/South-African-Republic>
(10.10.2015.)
8. Republik Kamerun, Zentralafrika-InitiativePartnerschaften...: <http://www.ekiba-partnerschaften-international.de/html/kamerun.html?t> (10.10.2015.)
9. Africa - Lonely Planet:<http://www.lonelyplanet.com/africa> (14.10.2015.)
10. Cameroon - Nations
Online:<http://www.nationsonline.org/oneworld/cameroon.htm> (14.10.2015.)
11. AfricanGeographySheppard Software:
http://www.sheppardsoftware.com/African_Geography.htm (14.10.2015.)
12. Nigeria | World news | TheGuardian:<http://www.theguardian.com/world/nigeria>
(19.09.2015.)
13. Prezi: Presentaton Software: <https://prezi.com> (15.10.2015.)
14. European Central Bank: <https://www.ecb.europa.eu> (14.10.2015.)
15. Hrvatska enciklopedija: www.enciklopedija.hr (18.07.2015.)
16. IndexMundi - Country Facts:www.indexmundi.com (15.10.2015.)

POPIS TABLICA

Tablica 1.: BDP Nigerije od 2007. do 2014. godine.....	15
Tablica 2.: Inflacija u Nigeriji od 2007. do 2014. godine.....	16
Tablica 3.: Zaposleni u Nigeriji od 2007. do 2014. godine.....	17
Tablica 4.: Stopa nezaposlenosti u Nigeriji od 2007. do 2014. godine.....	18
Tablica 5.: Izvoz – Uvoz u Nigerije od 2007. do 2014. godine.....	20
Tablica 6.: Javni dug Nigerije od 2007. do 2014. godine.....	21
Tablica 7.: BDP pokazatelji Alžira od 2007. do 2014. godine.....	26
Tablica 8.: Inflacija u Alžira od 2007. do 2014. godine.....	27
Tablica 9.: Zaposleni u Alžira od 2007. do 2014. godine.....	28
Tablica 10.: Stopa nezaposlenosti u Alžiru od 2007. do 2014. godine.....	29
Tablica 11.: Izvoz – Uvoz u Alžira od 2007. do 2014. godine.....	30
Tablica 12.: Javni dug Alžira od 2007. do 2014. godine.....	31
Tablica 13.: BDP Kameruna od 2007. do 2014. godine.....	36
Tablica 14.: Inflacija u Kamerunu od 2007. do 2014. godine.....	37
Tablica 15.: Zaposleni u Kameruna od 2007. do 2014. godine.....	38
Tablica 16.: Izvoz – Uvoz u Kameruna od 2007. do 2014. godine.....	39
Tablica 17.: Javni dug Kameruna od 2007. do 2014. godine.....	40
Tablica 18.: BDP Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine.....	45
Tablica 19.: Inflacija u Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine.....	47
Tablica 20.: Zaposleni u Južnoafričkoj republici od 2007. do 2014. godine.....	48
Tablica 21.: Stopa nezaposlenosti u Južnoafričkoj republici od 2007 do 2014. godine.....	49
Tablica 22.: Izvoz – Uvoz u Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine.....	50
Tablica 23.: Javni dug Južnoafričke republike od 2007. do 2014. godine.....	52

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Stopa realnog rasta BDP – a za Nigeriju od 2007. do 2014. godine.....	16
Grafikon 2. Inflacija u Nigeriji od 2007. do 2014. godine	17
Grafikon 3. Zaposleni u Nigeriji od 2007. do 2014. godine.....	18
Grafikon 4. Stopa nezaposlenosti u Nigeriji od 2007. do 2014. godine.....	19
Grafikon 5. Izvoz-Uvoz Nigerije od 2007. do 2014. godine.....	20
Grafikon 6. Javni dug Nigerije kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine.....	22
Grafikon 7. Stopa realnog rasta BDP – a za Alžir od 2007. do 2014. godine.....	26
Grafikon 8. Inflacija u Alžiru od 2007. do 2014. godine.....	27
Grafikon 9. Zaposleni u Alžiru od 2007. do 2014. godine.....	28
Grafikon 10. Stopa nezaposlenosti u Alžiru od 2007. Do 2014. Godine.....	29
Grafikon 11. Izvoz-Uvoz Alžira od 2007. do 2014. godine u milijardama dolara.....	30
Grafikon 12. Javni dug Alžira kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine.....	31
Grafikon 13. Stopa realnog rasta BDP – a za Kamerun od 2007. do 2014. godine...	36
Grafikon 14. Inflacija u Kamerunu od 2007. do 2014. godine.....	37
Grafikon 15. Zaposleni u Kamerunu od 2007. do 2014. godine	38
Grafikon 16. Izvoz-Uvoz Kameruna od 2007. do 2014. godine u mld.dolara.....	39
Grafikon 17. Javni dug Kameruna kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine.....	41
Grafikon 18. Stopa realnog rasta BDP – a za Južnoafričku Republiku od 2007. do 2014. godine	46
Grafikon 19. Inflacija u Južnoafričkoj Republici od 2007. do 2014. godine.....	47
Grafikon 20. Zaposleni u Južnoafričkoj Republici od 2007. do 2014. godine.....	49

Grafikon 21. Stopa nezaposlenosti u Južnoafričkoj republici od 2007. do 2014. godine.....	50
Grafikon 22. Izvoz-Uvoz Južnoafričke Republike od 2007. do 2014. godine u milijardama dolara.....	51
Grafikon 23. Javni dug Južnoafričke Republike kao % BDP – a od 2007. do 2014. godine.....	52

POPIS SLIKA

Slika 1. Zemlje Afrike.....	4
Slika 2. Geografska karta Nigerije.....	12
Slika 3. Geografska karta Alžira.....	23
Slika 4. Geografski prikaz Kameruna.....	33
Slika 5. Geografski prikaz Južnoafričke Republike.....	42